

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

בעצם, ה' רצה שכולם בסוף יהיו יהודים. הוא ברא את כולם בני אדם, אבל ידע שהאדם יחטא והעולם יפול, ואז צריך לבנות הכל מחדש מלמטה למעלה. קודם צריך להיות בן-אדם, אחר כך בן-נח, אחר כך בן-אברהם (זה כבר מעבר מוחלט, באין-ערוך), אחר כך בן-יצחק ואז בן-יעקב, שעוסק בתורה. בסוף, בזכות התורה, האדם הופך להיות ישראל, יהודי גמור

[מתוך השיעור 'סולם עלית האנושות']

בשלח תשפ"ב

בשלח ה'תשפ"ב

- 23 שמור**
דבר השמיטה
דין פירות שביעית שנשמרו
בנגלה ובנסתר
- 24 המהפכה הרביעית**
שבע שנים למהפכה הרביעית
ארבע המהפכות – סיכום וחידוש
- 26 הסיפור החסידי**
רבי מרדכי מלכוויטש
גילוי מלכות ה' אצל הגוים
- 27 סולם עלית האנושות**
נדבך נוסף של "המהפכה הרביעית"
סולם התעלות לגוים הרוצים להתקרב
לה' – מתוך הטבע, אל עבודת ה'
ולימוד תורה
- 28 מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
התמודדות עם קשיים וחובות
ומה עושים שהעזרה לזולת פוגעת בי
- 29 פְּאָזוֹר לְדַבָּרִים**
לְדַבֵּק בְּעַץ הַחַיִּים
רְזִי יִסְבִּיר לָנוּ מָה הַקָּשֶׁר בֵּין חַג לְאֵילָנוֹת
[בְּשֵׁנֵת שְׁמִטָּה] לְבָנֵי אָדָם
- 15 התמהמהות המשיח**
נקודה מהמאמר "באתי לגני"
למה המשיח מתמהמה
- 20 ישרי הפוך-ישר**
קדושת לוי לפרשת בשלח
התבוננות בסדרי הבריאה ועבודת ה'
- 22 הניגון החסידי**
ניגון מספר 507
מט"ו אלול תשפ"א



העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעד



הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובתוכם לקוראי עלון **נפלאות**. שבת פרשת **בשלח** אתנו ועמה גליון נוסף, מלא בכל טוב, דברי תורה והתוועדויות חסידייות לכל המשפחה.
השבוע בגליון:

בחלק השיעורים בגליון השבוע מופיעים שני חלקי שיעור מיארציט אם הרב, **מרת בריינה מלכה** ע"ה, מיום ראשון, ז' שבט. בחלקו הראשון של השיעור, הוסיף הרב **נדבך חשוב במהפכה הרביעית** – לימוד תורה לגוים [שבמים אלו מלאו לה **7 שנים**. ראו את תקציר הדברים במאמר '**המהפכה הרביעית**' שמחליף השבוע את הנקודה המעובדת] – ובו באר את **סולם העליה של גוי החפץ לעבוד את ה'**, המקביל לשלבים השונים שבהתפתחות עם ישראל [וממילא יש בו צורך ושייכות **גם לכל יהודי**], מאדם הראשון לנח ומשם לשלשת האבות. על **גילוי אור ה' אצל עמי הארץ** תוכלו לקרוא גם **בסיפור החסידי המופלא על רבי מרדכי מלכוויטש** (שיום ההילולא שלו חל השבת).

בחלקו השני של השיעור התייחס הרב לנקודה מתוך **אות יב** במאמר ההילולא של הרבי הריי"צ '**באתי לגני**' – **התמהמהות המשיח** – ובו נותן הרב **כיוון חדש ועמוק להסביר מדוע משיח עוד מתמהמה** – הוא הוגה ב'תיאוריה של הכל', **שתאחד את המיקרו־קוסמוס והמקרו־קוסמוס** ותגלה את האין־סוף בפועל במציאות עולמנו שלנו.
גם המדורים הקבועים אתנו: **קדושת לוי** על סוד שם **עב** בבריאה, בהיסטוריה ובעבודת ה'. **דבר השמטה** על פירות שנשמרו. **ורדי**, שמלמד אותנו – וכולנו ילדים... – על היחוד של ראש השנה לאילן בשנת השמיטה.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

רוצה להבין את השיעור טוב יותר?

שיעורי העמקה בנפלאות

חפשו ביוטיוב – **עלון נפלאות**

או בקול הלשון 03-6171111 – להקיש *7 ואז קוד 924350

המהפכה הרביעית

התורה בארץ ישראל עמד לפני פיזור וקושי, ולכן "עת לעשות לה" [שלא תשתכח התורה] הפרו תורתך [הפרו את איסור כתיבת התורה]". בעומק, לא מדובר רק בהכרח בדיעבד, אלא בשלב חיובי של 'התפתחות' התורה, התורה שבעל פה הגיעה לשלב מוגמר של בשלות, ממנו הולך וצומח 'ארון הספרים היהודי'.

גם המהפכה השנייה היא עובדה מוגמרת, אף שהיא עולה שוב ושוב בסערה – **לימוד תורה בשכר**. בימי התנאים והאמוראים, ככלל, התורה לא שימשה מקור פרנסה, "אל תעשם קרדום לחתוך בהם!" הרמב"ם החמיר מאוד בדבר והגדיר את פרנסת החכמים מהציבור כחילול השם. אך רוב גדולי ישראל הכריעו אחרת: לומדי התורה ומלמדיה יכולים, ולפעמים צריכים, לקבל תמיכה מאחרים (בתנאים מסוימים). בראש המתירים עומד מרן הבית-יוסף, רבי יוסף קארו, שהשיב על דברי הרמב"ם והכריע בטיעון "עת לעשות לה" הפרו תורתך"! לשימור התורה הכרחי שיהיו לומדים המשוחררים מטורדות הפרנסה. גם כאן, לא מדובר רק ב'ירידת הדורות' אלא בעליה פנימית, נתינת אמון בכוונת הלומדים "לשמה" וראיית לומדי התורה ותומכיה כגוף אחד.

המהפכה השלישית נמצאת עדיין בעיצומה – **לימוד התורה לנשים**. חובת תלמוד תורה, כמצוה עצמאית, היא לגברים ולא לנשים. חז"ל אף קבעו ש"כל המלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תפלות". יש הרבה יוצאים מן הכלל

בהתוועדות חגיגית בציונו של דוד המלך, בכ"ד טבת תשע"ה, זרק הרב גינזבורג 'פצצה' – כדי להביא לתיקון העולם הגיע הזמן להפיץ גם לגוים את אור התורה במלואו.

זו 'מהפכה', המובנת ומוצדקת על רקע של שלש מהפכות קודמות במשך הדורות בלימוד התורה, שהתחוללו בנימוק "עת לעשות לה" הפרו תורתך"! לכן, מהפכת ההפצה לגוים היא בעצם **המהפכה הרביעית** – ביטוי שהפך ל'מותג' של המהפכה.

בזמנו נמסרה סדרת שיעורים על ארבע המהפכות – סיבותיהן, משמעותן הפנימית, השלכותיהן על התורה ועל עם ישראל, הסדר הפנימי שלהן ועוד (ובע"ה עיקרי הדברים יופיעו כספר), ומאז חוזר הנושא מדי פעם בהדגשות חדשות. לרגל שבע שנים למהפכה נחזור בקיצור על ארבע המהפכות ונתמצת את החידוש שהתווסף השבוע:

ארבע המהפכות

המהפכה הראשונה היא 'עתיקה' – **כתיבת התורה שבעל פה**. במשך דורות היה אסור לכתוב דברי תורה שבעל פה, והיא נמסרה בנאמנות בבית המדרש מרב לתלמיד, 'דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרם בכתב'. המהפך העיקרי נעשה בידי רבי יהודה הנשיא, שחתם את המשנה בנוסח סופי ומוגמר שנכתב בספר. הדבר היה הכרח מפני שהתורה החלה להשתכח ומרכז

ביאת המשיח, הגיע הזמן לחשוף את המגמה האוניברסלית של התורה ולפנות לכתחילה לאומות העולם, בדרך ל"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

סולם של עליה

לכל אחת מהמהפכות יש שרשים קדומים, וכשמתבוננים אפשר לזהות שאין כאן רק מהפך שמתחולל ברגע אחד (רבולוציה) אלא ישנו תהליך מדורג ורב-שלבי (אבולוציה). זיהוי התהליך חשוב לא רק להצדקת המהפכה, אלא בעיקר כדי לתת סולם שיאפשר לחולל שינוי אמתי ופנימי. בשיעור שנמסר השבוע – כשבועיים אחרי 'יום הולדת שבע' למהפכה הרביעית – דוגמה יפהפיה לתהליך הזה:

הופעת עם ישראל מתוך אומות העולם היא תהליך-עליה באנושות, לאחר נפילת אדם הראשון בחטא עץ הדעת. מתוך האנושות שנפלה נברר נח, ואחריו יצרו שלשת האבות בירור אחד בירור עד ללידת עם ישראל. אברהם אבינו, היהודי הראשון (עוד לפני יצירת עם ישראל), מוגדר גם כ"אב המון גוים", ומכאן מובן שסולם העליה בו צעד עם ישראל מיועד בסופו של דבר גם לאנושות כולה.

ובתמצית: **לאדם הראשון** נתנו שש מצוות בלבד, המצוות שעניינן תיקון החברה האנושית. **לנח** נוספה מצות "אבר מן החי" – דין כשרות שמתחיל לחרוג מהטבע. **אברהם אבינו** מלמד את האנושות כולה כי בנוסף למצוות יש לנהוג בדרך של "צדקה ומשפט" וגם מפיץ לכל את האמונה ב"הוי' אחד" (על רקע השיתוף, שמותר לבני נח). **יצחק אבינו** מוסיף את מושג ה"עבודה שבלב", ומלמד לכל בני העולם "עבדו את הוי'" ("ביראה" וגם "בשמחה"). **יעקב אבינו**, שעסק בתורה באהלי שם ועבר (הגוים!) מספק השראה למהפכה הרביעית – לימוד התורה לאומות העולם. מי שעולה בסולם בן חמש השליבות הללו (שכנגד נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה) נמצא רק כפסע מגיור שלם וכניסה לכלל **ישראל**.

– נשים מברכות ברכת התורה, הן צריכות לדעת הלכה למעשה ויראת ה' וגם היו נשים למדניות בכל הדורות – אך עובדה היא שככלל בנות ישראל לא זכו ללימוד תורני מסודר. גם תנאי החיים בעבר לא אפשרו להן לעסוק הרבה בלימוד – הבעל למד תורה והאשה סייעה לו. כל זה היה חייב להשתנות במציאות הדינמית בדורות האחרונים, "עת לעשות לה'!" לא יתכן שבת תעסוק בלימודי חול ברמה גבוהה ורק בתורה לא תיגע... ואם רוצים שימשיכו להבנות בתים יהודיים נאמנים, עם חינוך לתורה ולמצוות, חובה לשנות את חינוך הבנות. במהפכה הזו בולטים במיוחד החפץ חיים, שהיה הפוסק הגדול שהכריע בעד הקמת בית יעקב, והרבי מליובאוויטש, שהסביר כי מדובר כאן בעליה פנימית של מעמד האשה, "עלית המלכות" לקראת הגאולה.

אך החידוש העיקרי העומד לפתחנו הוא המהפכה הרביעית – **לימוד תורה לגויים**. בהלכה יש הסתייגות רבה מלימוד תורה לגויים: "גוי שעסק בתורה חייב מיתה", "אין מוסרין דברי תורה לנכרי". גם את דברי התורה השייכים לגוי, שבע מצוות בני נח, כמעט ולא הפיצו. אבל הדבר אמור להשתנות! היעוד המשיחי הוא "תיקון עולם", עבודת ה' "שכם אחד" של כל האומות כשישראל ודאי במרכז. לכן עורר הרבי מליובאוויטש על ההכרח בהפצת שבע מצוות בני נח. אכן, כדי שדתות השקר תחלופנה וכולם יכירו בדת האמת לא ניתן להסתפק בלימוד המצומצם של שבע המצוות – חייבים לחשוף לעיני כל את האמת והיפי של תורתנו בשלמותה. יתר על כן, "לא גלו ישראל לבין האומות אלא כדי שיתווספו עליהם גרים" והגאולה מתעכבת עד שכל נשמות הגרים בפוטנציאל תתקרבנה לעם ישראל (לצד מיליוני נשמות שאבדו בשמדות ובהתבוללות ועלינו להשיבן). לכן, המהפכה הרביעית כוללת גיור כהלכה למי שמתאים וחפץ באמת להצטרף אלינו ולקבל עול תורה ומצוות. לאור כל זאת, בימינו, לקראת



שיעור

המהפכה הרביעית

סולם עלית האנושות

קיצור מהלך השיעור

בדרך להופעתו של עם ישראל עוברת האנושות שלבים שונים – מאדם לנח, מנח לאברהם, ואחר כך דרך שלשת האבות. בשיעור המיוחד שלפנינו מוסבר כיצד כל השלבים הללו רלוונטיים גם היום כסולם של התעלות הגוים שרוצים להתקרב לה' – עליה מתיקון האנושות וניצנים של יציאה מתוך הטבע (אצל אדם ונח) אל אלטרואיזם אמתי, עבודת ה' פנימית ביראה ושמחה ואף עיסוק בתורה. השיעור הזה הוא נדבך נוסף של 'המהפכה הרביעית' – מהפכת לימוד התורה לאומות העולם – כדי להביא ליעוד הגאולה, "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם הוי' לעבדו שכם אחד". הסולם הזה נוגע גם לכל יהודי – הן בעבודתו שלו, שהרי אלה קומות הבסיס גם עבורנו, ובעיקר להפיץ את אור ה' לעולם כולו.

היום עם פרק חדש ששייך למהפכה הרביעית, "אור לגוים". היעוד שלנו, עם ישראל, הוא להיות "אור לגוים", עד שיקום היעוד של "לעבדו שכם אחד".¹

לגוים הטובים, ששומרים שבע מצוות, נוהגים לקרוא בני־נח. למה? כי אצל נח הגיעו לשבע מצוות. לאדם הראשון היו שש מצוות ואצל נח נוספה מצות "אבר מן החי".² אבל,

א. מבני־אדם לבני־יעקב מבני־נח לבני־אברהם

מאז לפני כמה שנים, כשהתחלנו לדבר על המהפכה הרביעית³ – תורה לגוים – יש הרבה התענינות והתעוררות מכל מיני כיוונים. רואים שהענין הולך ומתגבר. הוא אמנם עוד לא תפס מסה קריטית של התפרצות, עוד לא הגיע לכל העולם, אבל מקווים שכך יהיה בקרוב. נתחיל

ב אברבנאל על ישעיה פמ"ט, ע"פ לשון הנביא בפסוק ו (וקודם לכן – מב, ו).

ג צפניה ג, ט.

ד רמב"ם הלכות מלכים ומלחמותיהם פ"ט ה"א

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. יארציית אם הרב – מרת בריינה מלכה גינזבורג ע"ה (ח"א). ד' שבט תשפ"ב – כפ"ח. א בהתוועדות כ"ד טבת תשע"ה (וראה הנדפס לעיל בגליון 'המהפכה הרביעית').

שהוא כן זוכה להיות גר צדק – הוא שוב בְּרֵאבְרָהִם. השאלה הפשוטה היא למה לגוים הטובים איננו קוראים בְּרֵאבְרָהִם? הרי זהו החידוש בתורה לגבי היחס בין היהודי הראשון לבין אומות העולם.

קודם כל בְּרֵאבְרָהִם

היה אפשר לחדד עוד טפה, ולומר שלכאורה היה מספיק לקרוא לגוים הטובים בְּרֵאבְרָהִם. סך הכל נתווספה על ידי נח מצוה אחת, אבל את שש המצוות – שכוללות את כל עיקר המוסר, לא לרצוח, לא לגנוב, לא לעבוד עבודה זרה, גם להעמיד בתי משפט, כל עקרונות החברה המתוקנת – קבל אדם הראשון.

אם הגוים ישמרו את שש המצוות האלה, גם בלי לדעת מ"אבר מן החי", מצות הכשרות שלהם, לכאורה הם כבר יהיו גוים טובים מאד. מספיק שהגוי יהיה בן אדם, כמו שנוהגים לומר 'בן אדם' – אדם מן הישוב. צריך לומר שאין הכי נמי, שיש מדרגה של גוי, שלא מובנת מאליה, שהוא בן אדם.

את כל המדרגות האלה יש גם אצל יהודים. גם יהודי צריך קודם כל להיות בן אדם, א מענטש. איך אני יודע? כתוב "דרך ארץ קדמה לתורה"¹. להיות בן אדם זו דרך ארץ – זו דרישה שדורשים מכולם. קודם תהיה בְּרֵאבְרָהִם, אחר כך תהיה בְּרֵאבְרָהִם, אחר כך תהיה בְּרֵאבְרָהִם – ואחר כך הלאה. צריך להבין מה פירוש 'הלאה', וגם להבין איפה בדיוק עומדת המהפכה הרביעית, באיזו צומת דרכים של התקדמות האנושות, ההתעלות של הגוים. ה' ברא את העולם שכולם מתחילים גוים – גם אברהם, לפני שזכה להיות אברהם אבינו

גם מציאות
בה כולם בני
נח היא עדיין
לא המהפכה
הרביעית. השם
המתבקש לגוי
שמושפע מרוח
היהדות, לפי מה
שכתוב בפירוש
בתורה, הוא בן
אברהם – כי
אברהם אבינו
נתברך להיות "אב
המון גוים", הוא
האב הרוחני של
כל הגוים

כפי שהסברנו כמה פעמים², גם מציאות בה כולם בני נח היא עדיין לא המהפכה הרביעית. כמובן, טוב שכולם יהיו בני נח – הרבה יותר טוב מהמציאות הקיימת. לכאורה, השם המתבקש לגוי שמושפע מרוח היהדות, לפי מה שכתוב בפירוש בתורה, הוא בְּרֵאבְרָהִם – כי אברהם אבינו נתברך להיות "אב המון גוים", הוא האב הרוחני של כל הגוים. גוי שמכיר בכך, ומקבל מאברהם אבינו את ההשראה להאמין בה' – "הוי' אחד"³ – הוא לכאורה בְּרֵאבְרָהִם. מצד שני, גם כשגוי מתגייר ממש קוראים לו בן אברהם⁴ – אברהם בן אברהם הוא השם המקובל לגר צדק⁵.

שוב, בתורה כשכתוב שאברהם אבינו יהיה "אב המון גוים" – הפשט שהוא יהיה אביהם גם בהיותם גוים עדיין, עוד לפני שמתגיירים ממש. ה"המון גוים" יהיו שייכים לבית אברהם, והוא ידאג לחנך אותם בהתאם לרוח בני ביתו, כמו שכתוב "כי ידעתיו וגו' לשמור את דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט", שילכו בדרך אברהם אבינו. כמו שעוד נסביר, דרך אברהם היא בנוסף לשבע מצוות בני נח. כשגוי מזדהה עם אברהם אבינו, עדיין כגוי, לפני שמתגייר לגמרי – ודאי שהוא עלה דרגה יותר מבני נח, יותר משבע מצוות. צריך להסביר יותר טוב מהו המעבר הזה, מה הגדר של להיות בְּרֵאבְרָהִם, שעדיין לא גר צדק ממש. שוב, אחרי

(מבראשית ט, ה).

ה ראה שיעור כ' שבט תשע"ז; ג' תמוז תש"פ. ובכ"מ.

ו בראשית יז, ה.

ז דברים ו, ד.

ח ראה רמב"ם הלכות ביכורים פ"ד ה"ג.

ט כפי שנקרא אחד מגרי הצדק המפורסמים ביותר – הגרף פוטוצקי (ראה גם שיעור י"ב סיון תשס"ז).

י בראשית יח, יט.

יא ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

למהפכה הרביעית, צריך באמצע עוד מדרגה – בן־יצחק. הרי יש שלשה אבות^{טז}, ואסור להחסיד את האב האמצעי, בפרט שהוא יהיה העיקר לעתיד לבוא – “כי אתה אבינו”^{יז}. צריך להבין מה המשמעות, בשביל גוי, להיות בן־יצחק. יצחק אהב את עשו^{יח} – סימן שיש לו זיקה לגוים. עשו ודאי רואה את עצמו בן־יצחק, אם הוא מזדהה – השאלה מהי המדרגה הזו כשלב של עלית הגוי ועלית העולמות שהסברנו קודם.

על אברהם כתוב “לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל”^{יט}. אם אומרים בני־אברהם, מי תופס טרמפ ראשון על התואר? הערבים – שישו ושמוח, זהו בדיוק היחוס שלהם. מי תופס טרמפ על בני יצחק? עשו, “לא כיצחק שיצא ממנו עשו”. אבל, כמו שאמרנו, התורה מציינת את היחוס של כל הגוים לאברהם – לא רק של ישמעאל. לישמעאל אברהם מתייחס באופן מיוחד, “לו ישמעאל יחיה לפניך”^כ, “ביראתך”^{כא}, אבל התורה אומרת שאברהם הוא “אב המון גוים”^{כב}, כולם. גם ליצחק יש קשר לכולם, רק קשר יותר גבוה. אחד כך יש קשר של בן־יעקב.

אחר כך, אם הוא עובר את כל המדרגות האלה, כל השלבים האלה, אותו גוי יזכה להתגייר ממש – ואז הוא יהיה ישראל. בן־יעקב כאן עדיין אינו ישראל, כמו שיעקב אבינו בעצמו בתחלה לא היה ישראל – עד שלא ניצח את השר של עשו וזכה לשם המעלה שלו^{כג}, שהוא שם העצם שלו^{כד}. גם כל גוי שבסוף מנצח את הגוישקייט הטבוע בו בעצם מאז הוא “גר

על ידי עשרה נסיונות שעמד בהם”^{כה}, היה גוי. ה' רוצה התעלות, עלית העולמות.

המהפכה הרביעית – בני־יעקב

מהו גוי שממש לומד תורה? זהו הפשט שלנו כשאומרים מהפכה רביעית. על פי פשט הרמב”ם^{כז} אסור לו לפתוח גמרא וללמוד כמו בחור ישיבה, אבל מתוך כוונה עמוקה להדליק ולקרב את הניצוץ שלו – יושבים ולומדים אתו סוגיא בנגלה וכל שכן סוגיא עמוקה בחסידות. מהו – בן־אדם, בן־נח, בן־אברהם או משהו אחר? הייתי אומר שהוא הופך להיות משהו אחר – בן־יעקב. הרי מי יושב ולומד תורה? יעקב – “ויעקב איש תם ישב אהלים”^{כח}. איזה אהלים? בית מדרש. של מי? של שם ושל עבר^{כט}, שהם בעצם גוים. התורה שלהם, בבית המדרש של שם ועבר, היא תורה שגוים לומדים – ושם שוקד על התורה יעקב אבינו בתחלת דרכו, זהו היסוד שלו. כל גוי שלומד תורה כמו ישיבה־בוחער, הוא לכאורה בן־יעקב, מקבל את ההשראה מיעקב אבינו.

התורה בבית

המדרש של שם ועבר, היא תורה שגוים לומדים – ושם שוקד על התורה יעקב אבינו בתחלת דרכו. כל גוי שלומד תורה כמו ישיבה־בוחער, הוא בן־יעקב, מקבל השראה מיעקב אבינו

שלשת האבות בדרך ישראל

אם יש לנו את המדרגה של בן־אברהם, “אב המון גוים”, ושל בן־יעקב, שקשור במיוחד

טז “אין קורין אבות אלא לשלשה” (ברכות טז, ב).

יז ישעיה סג, טז; שבת פט, ב.

יח בראשית כה, כח.

יט ע”פ ספרי דברים ו, ד.

כ בראשית יז, יח.

כא רש”י על אתר (וראה זכור לאברהם שכך היתה הגרסה שעמדה לפני רש”י בתרגום אונקלוס, “בדחלתך”).

כב רבינו בחיי על בראשית מז, כט; ובעקבותיו בספרים רבים.

כג ראה אה”ת חנוכה עמ’ תתקכ; ד”ה “בשעה שהקדימו” תרס”ז בסופו. ובכ”מ.

יב אבות פ”ה מ”ג.

יג הלכות מלכים ומלחמותיהם פ”ה ה”ט.

יד בראשית כה, כז.

טו רש”י על אתר (וראה תנחומא הקדום תולדות אות א; בראשית רבה סג, י).

מבן־אדם לבן־נח – מתקון החברה ליציאה מהטבע

אמרנו שלהיות בן־אדם היינו "דרך ארץ קדמה לתורה", שיש בה גם קדימה במעלה^{כט}. כמו שאמרנו, כל שש המצוות שקבל אדם הראשון הן מצוות של דרך ארץ – תיקון החברה.

להיות בן־נח היינו שלמות המצוות שנתנו לגוים, כולל

המצוה השביעית – אבר מן החי – שהיא בעצם מצוה של כשרות. כשרות מתחילה להיות משהו סגולי־יהודי. על פניו, איסור אבר מן החי הוא לא רק תיקון החברה. אפשר לומר שמי שלא נוהר באבר מן החי הוא ברברי, והדבר לא טוב לחברה. בכל אופן, על פי פשט, זו לא הנקודה – זהו דין בכשרות. לכן יש כל מיני דקויות לגבי אבר מן החי, שבקושי אפשר להבחין מה מותר ומה אסור^ל. זהו דין כמו כל דיני התורה, ודאי שזהו מעבר מסוים לקראת למעלה מהטבע, למעלה מטעם ודעת.

כל המצוות הפשוטות של האנושות, המצוות שנועדו לתיקון החברה, הן טבע – "עולם כמנהגו נוהג"^{לא}, שהעולם יתקיים, שלא יהרס. כל היהדות, כל התורה כולה, היא נס – דברים לא מאה אחוז מובנים בטבע. במצוות של הגוים היציאה מהטבע מתחילה מאבר מן החי.

בן־אברהם – אלטרואיזם

מה התוספת הנדרשת כדי להיות בן־אברהם?

שני דברים:

קודם כל, אמרנו שבן־אברהם מתחנך בדרך אברהם – לשמור את "דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט". הכוונה ודאי יותר מקיום שבע מצוות בני נח. נאמר בדרך פשוטה, שלשת האבות הם

כט ראה אוה"ת בראשית ח"ג תקפג, א (הובא ונתבאר בספר לחיות עם הזמן בראשית עמ' מ).

ל ראה חולין לג, א. שו"ע יו"ד סימן כז ובנו"כ שם.

לא עבודה זרה נד, ב.

כל המצוות הפשוטות של האנושות, המצוות שנועדו לתיקון החברה, הן טבע. כל היהדות, כל התורה כולה, היא נס

שנתגייר כתינוק שנולד דמי^{כד} – הוא נעשה מציאות חדשה, שהיא ישראל. הוא הופך להיות יהודי גמור. אז התורה מציינת, הרבה פעמים, "כאזרח וכגר"^{כה}, שיש שויון. צריך להרגיש את השויון בין אזרח לגר צדק.

סולם העליה

מה אמרנו עד עכשיו? אמרנו

שבעצם ה' רצה שכולם בסוף יהיו יהודים. הוא ברא את כולם בני אדם. אדם עצמו היה בדרגה מאד גבוהה לפני החטא^{כז}, אבל ה' ידע – "נורא עלילה על בני אדם"^{כח} – שהאדם יחטא והעולם יפול, ואז צריך לבנות הכל מחדש מלמטה למעלה. קודם צריך להיות בן־אדם, אחר כך בן־נח, אחר כך בן־אברהם – שהתורה עושה ממנו ענין מיוחד, המעבר מבן־נח לבן־אברהם הוא מעבר מוחלט, מעבר באי־ערוך – ואחר כך הוא עולה להיות בן־יצחק, וכשהוא כבר לומד תורה, הפשט שלנו במהפכה הרביעית, הוא נעשה בן־יעקב. אז, בזכות התורה, מי שראוי יתגייה, כמו שאנחנו מדברים, ויהפוך להיות ישראל. כתוב בחז"ל^{כט} שכל האבות נקראו ישראל – זהו שם משותף, גם לאברהם, גם ליצחק וגם ליעקב, כולם ישראל.

ב. חמשה שלבים של עליה

נחזור על הענין ונסביר בקיצור:

כד יבמות כב, א.

כה ראה למשל ויקרא כד, כב: "משפט אחד יהיה לכם כגר כאזרח יהיה". ובכ"מ.

כו אדם הראשון לפני החטא הוא בדרגת "חיה" של כלל האנושות (כשם חוה לפני החטא – ספר הליקוטים בראשית פ"ג). ע"ח ש"ג (סדר אצילות) פ"ב; סוד ה' ליראיו, תפלה קודם הלמוד פ"ו הערה ל ובאריכות בשיעורים בסוד ה' שם.

כז תהלים סו, ה. וראה תנחומא וישב ד.

כח בראשית רבה סג, ג.

מתוך אינטרסים ומניעים, לא להתייחד דווקא וודאי לא לשם עבודה זרה שלו, כי כבר יצא מעבודה זרה.

הרי אלטרואיזם נמצא כבר בתוך הטבע – יש גם אצל חיות. זו סוגיה מאד גדולה היום בביוֹלוגיה^{לט}, אולי הסוגיה הכי מענינת שיש בלימוד מדעי החי, שגם כדאי שכל אחד ואחד ידע טפה – האם יש בטבע אלטרואיזם, הטבה אחד עם השני שלא על מנת לקבל פרס? האם יש רצון אמתי להיטיב בתוך הטבע? כתוב "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם"^מ, אותיות "באברהם"^{מא}, ואם העולם נברא במדת אברהם זהו קצת רמז, רמז יפה, שכן צריך להיות חסד בתוך הטבע עצמו. הרצון האמתי להיטיב, אברהם אבינו, צריך להיות בטבע העולם. גוי שמזדהה עם התכונה הזו ומשקף אותה הוא בן־אברהם. כל זה, כפי שאמרנו, בחינה אחת כדי להיות בן־אברהם – עליה באין ערוך מבן־נח.

בן־אברהם – אמונת היחוד

מה הדבר השני? אחת משבע מצוות בני נח היא לא לעבוד עבודה זרה – לפי הרמב"ם היא ודאי העיקר^{מב}, וגם כמה פעמים ברש"י^{מג}, לפי חז"ל^{מד}, מוזכר רק שהגוי לא עובד עבודה זרה. אלא מה? מובאים בחסידות, גם אצל הרב^{מה}, דברי הרמ"א^{מו} שיש סוברים – וככה נוהגים לפסוק^{מז} – שגוי לא מצווה על השיתוף. תמיד

שלשת העמודים עליהם העולם עומד^{לב}. אברהם אבינו הוא גמילות חסד – חסד חנם, לא מחויב. עומק גמילות חסד הוא מתוך תודעת "שלי שלך ושליך שלך"^{לג}, רצון אמיתי לתת, מה שבלועזית נקרא אלטרואיזם ('זולתנות'). זו תכונה שודאי לא נמצאת אצל הגוי סתם, שהרי "כל טיבו דעבדין לגרמיייהו עבדין"^{לד}. כשהוא נדבק ברצון הטוב להשפיע, לתת, כשזו הופכת להיות דרך החיים שלו – זו ודאי עליה במדרגה באין־ערוך.

אם כן, דבר אחד בעליה מבן־נח לבן־אברהם הוא ההפיכה לגוי שכבר נותן צדקה. ידוע שיש סוגיא גדולה וחמורה^{לה}, שנוגעת לכל אחד שיש לו מוסד שצריך להחזיק – האם מותר לקבל צדקה מגוי? מקובל לומר^{לו} שאם הגוי לא עובד עבודה זרה, שומר שבע מצוות, אולי כן מותר לקבל – כך נוהגים היום להקל כדי לאפשר לקבל כסף מהגוי.

בכל אופן, זו סוגיא מאד חמורה לגבי "חסד לאִמים חטאת"^{לז} – שייכת לפרק א בתניא. מה קורה לבן אברהם? במדה מסוימת הוא יוצא מה"חסד לאִמים חטאת", שזהו חידוש מופלא. אז הוא מתדמה לנפש הבהמית של היהודי^{לח}, שהיא קליפת נגה, כמבואר בפרק א בספר התניא – הוא מקבל רצון אמיתי לתת, לא

סוגיה מאד גדולה
היום בביוֹלוגיה –
האם יש בטבע
אלטרואיזם?
העולם נברא
במדת אברהם,
רמז יפה, שכן
צריך להיות חסד
בתוך הטבע עצמו

לט וראה עוד גם בשיעורים: ח"י אייר תש"פ; כ"א אייר תשע"ח; י"ט כסלו תשע"א פ"ד. ובכ"מ.

מ בראשית ב, ד.

מא בראשית רבה יב, ט; פסיקתא דרב כהנא נספחים אות א; זהר ח"א צא, ב.

מב כשיתטו גם לגבי עם ישראל – ראה מו"נ ח"ג פכ"ט.

מג ראה לדוגמה ויקרא כה, לה.

מד תו"כ שם. ועוד.

מה ד"ה "כי תשא את ראש" תשי"א ס"ה; תו"מ ח"ז עמ' 296 ובהערה ז בארוכה. ובכ"מ.

מו בשו"ע או"ח סימן קנו.

מז ראה הנסמן באנצ'ת ערך 'בן נח', ובספרים שהובאו בשדי חמד פאת השדה כללים אות ג' ס"ו סקי"א. וראה גם בנסמן לעיל הערה מה.

לב אבות פ"א מ"ב; זהר ח"א קמו, ב.

לג אבות פ"ה מ"ו.

לד ע"ח שמ"ט פ"ג. ראה

לה וראה שו"ע יו"ד רנד, א ובנו"כ.

לו ע"פ דברי הרמב"ם בהלכות מלכים ומלחמותיהם פ"ו ה"ו (וכן הסיק המעיל שמואל שם. ולהעיר ממגדל חננאל במקומו). וראה הנסמן בספר המפתח על אתר.

לז משלי יד, לד. וראה בבא בתרא י, ב.

לח ראה סידור עם דא"ח שער חמה"צ רפד, ג ורפד, ד. וכן מבואר בלקו"ב לקונטרס ההתפעלות (מאמרי אדה"א קונטרסים) עמ' קמד.

כל זמן שיש אמונה בשיתוף קשה ליישם את האלטרואיזם

שהתפללו יחדיו^ג).

גוי לא מתפלל לפני שנעשה
בְּרִיצְחָק? הוא מתפלל – אבל
הוא מתפלל תפלה ספונטאנית,
כמו כולם. גם אדם הראשון

התפלל. אבל להתפלל ב'עבודה', תפלה חב"דית,
בהתבוננות, בשביל לעורר אהבת ה' ויראת
ה' – כמו שכתוב בתניא^ד – זה כבר משהו
מיוחד. הלואי שתהיה לנו את המדרגה הזו. גם
התפלה הספונטאנית, מהלב, היא משהו יקר מאד
– "הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו"^ה –
אבל לעבוד, להיות בתודעה של עבד, זו מדרגה
מיוחדת ליצחק אבינו, עמוד העבודה.

מה כתוב על עבודה? לומדים הרבה
לאחרונה^ו שפסוק אחד אומר "עבדו את הוי'
בשמחה"^ז ופסוק שני אומר "עבדו את הוי'
ביראה"^ח. יש הסבר חז"ל^ט, ואנחנו אוהבים
לצטט זאת^י, ש"עבדו את הוי' ביראה" נאמר
לגוים ו"עבדו את הוי' בשמחה" נאמר ליהודים.
כעת אומרים שאת הגוי שעלה לדרגת בְּרִיצְחָק
אפשר ללמד ולחנך ל"עבדו את הוי' בשמחה"
– כי יצחק הוא גם יראה וגם שמחה^{יא}, אלה
בדיק שתי המדות שלו, והא בהא תליא. אם
ראיתם פעם תמונות, יש גוים שמתלהבים ביחד
באיזו תפלה המונית או משהו, באפריקה וגם
בסין, במזרח הרחוק, הם יכולים לגמרי להגיע
לאקסטזה. על פי פשט לא מצד הקדושה כל
כך, אבל יש בזה משהו – אפשרות ללמד את

גג בראשית כה, כא (וראה רש"י).

נד ראה תניא פי"ב.

נה ברכות כא, א. וראה באורך **הטבע היהודי** מאמר
"התפלה המתמדת".

נו ראה שיעור מוציא כ"ה טבת השתא ח"א (נדפס בגליון
בא).

נז תהלים ק, ב.

נח תהלים ב, יא.

נט תנחומא נח פי"ט.

ס **לב לדעת** ביאור ח לפרק בעבודת ה' (עמ' מג); **אשא**
עניו מאמר "עבדו את הוי'" פ"א (עמ' קסג). ועוד.

סא כמדובר לאחרונה – ראה התוועדות י"ט כסלו, שיעורי
שבת כ"ג כסלו (באורך) ושיעור מוציא כ"ה טבת השתא.

מזכירים^{מח} את מאמר "מים
רבים" תשי"ז, שהרבי מזכיר
בו את המדרגות בענין. גוי יכול
להיות גוי טוב, ששומר שבע
מצוות בני נח, ועדיין מאמין

בשיתוף – הוא לא נקרא עובד עבודה זרה לפי
הרמ"א. אבל בשביל אברהם אבינו זה ודאי לא
'עובד'. אברהם הוא 'העברי'^{מט} – בשבילו צריך
לעבור משיתוף. להיות בְּאִבְרָהִם היינו לנקות
יותר את האמונה. בעצם, כל עליה צריכה להיות
יותר נקיון בעצם האמונה, וכאן יש דילוג באין
ערוך מבר־נח לבר־אברהם.

כנראה שני הדברים שאמרנו על בְּאִבְרָהִם
תלויים אחד בשני, "הא בהא תליא"^נ: כל זמן שיש
אמונה בשיתוף קשה ליישם את האלטרואיזם.
הרצון להיטיב, הרצון להשפיע נטו, לא הולך
יחד עם שיתוף. שיתוף, בסופו של דבר, הוא
פולחן עצמי – ופולחן עצמי בדקות הוא ה"חסד
לאִמים חטאת" שהזכרנו קודם. עד כאן עלית
הגוי מבר־נח לבר־אברהם.

בְּרִיצְחָק – "עבדו את הוי'"

מה פירוש להיות בְּרִיצְחָק? מה החידוש של
יצחק לגבי אברהם? כמו שאברהם הוא עמוד
גמילות החסד, יצחק הוא עמוד העבודה. אם
כן, מהו החידוש של בְּרִיצְחָק? זהו אחד שהוא
כבר 'עובד'. מי שאוהב לתת וגם לא מאמין
בשיתוף עדיין אינו 'עובד'. להיות עובד היינו
להתבונן – "איזו היא עבודה שבלב? הוי' אומר
זו תפלה"^{נא}. עמוד התפלה הוא יצחק אבינו –
יצחק-רבקה בגימטריא תפלה^{נב} (כמפורש בהם

מח ראה לדוגמה שיעור ג' כסלו ע"ט (ח"ג – נדפס בגליון
וארא ע"ט).

מט בראשית יד, ג.

נ וראה באורך בתורת כהן (לרבי זושא מפולוצק) פרשת
בא אות ד על הזיקה בין "חסד לאִמים חטאת" לאמונה
שאינה בה' לבדו – עיי"ש.

נא תענית ב, א.

נב מגלה עמוקות רנ"ב אופנים אופנים לה וצ.

מתוך הרגשת הפלאה, "פחד יצחק"^{טו} – הנובעת מהפשטת האמונה. במושגים שאנחנו מדברים עליהם לאחרונה הרבה^{טז}, יש כאן מעבר לידיעת השלילה^{טז}. "עבדו את הוי' בשמחה" משלים את "עבדו את הוי' ביראה" ובשמחה יש כבר מעין מעבר מידיעת השלילה לידיעת החיוב^{טז} – יראה היא הפשטה (שלילה) ושמחה היא הלבשה (חיוב)^{טז}. "פחד יצחק" הוא סוד הצמצום^{טז}, שיש לו גם מובן של סילוק (הפשטה) וגם של ריכוז (הלבשה)^{טז}.

בן־יעקב – עיסוק בתורה

מהי המדרגה של בן־יעקב? כמו שכבר אמרנו, יעקב הוא "איש תם ישב אהלים" – הוא עמוד התורה. בן־יעקב הוא משהו אחר לגמרי, במדרגה הזו כבר מקבלים מה' תורה ושוקדים עליה. זו המדרגה של המהפכה הרביעית. מה בירור האמונה שיש בעליה למדרגה הזו? קודם כל, התורה משלימה את המעבר לידיעת החיוב – היא מגלה באופן ברור את רצון ה' החיובי (ב־רמח מצוות שהן "רמח אברין דמלכא"^{טז}). בתורה יש כח לגלות כיצד האלקות משתקפת בכל – לא רק ידיעת ה', כמו ב'עבודה', אלא גילוי של ה' בתוך כל המציאות (ביחס לצמצום, שהוזכר בסוד "פחד יצחק", התורה היא כבר

הגוי לעבוד. אם לא מדובר רק בכיף, בחוויה, בטריף, בהפנינג – זו יכולה להיות עבודת ה' בשמחה, יש הרבה פוטנציאל לגוים לשמוח, לרקוד ולצאת מן הכלים לגמרי. צריך לכוון זאת, לנווט נכון, לשם עבודה – ולהסביר מהי עבודה בכלל.

אם כן, החידוש של יצחק הוא עבודה של יראה ועבודה של שמחה. שוב, אברהם אינו 'עבודה' – 'עבודה' היא יצחק אבינו, הוא מנחיל תודעה של עבודה. כתוב ש"לית פולחנא כפולחנא דרחימותא"^{טז}.

מי שידע מהי עבודה יכול לאמץ זאת גם לעבודה מאהבה – השיא של הכל, התכללות אברהם בתוך יצחק – אבל עצם מושג העבודה הוא העמוד של יצחק, ובשביל גוי זהו ודאי חידוש, שגוים עובדים את ה'.

אמרנו שבכל עליה יש גם עליו באמונה, האמונה מתנקה מעוד סיגים. עבודת ה' תלויה בבירור וחיזוק הדעת ביחס לה' – "דע את אלהי אביך ועבדהו"^{טז}. אמונת היחוד של בן־אברהם יכולה להיות עדיין עם תפיסה מאד מגושמת ומאנישה של אותו אֵל אחד בו מאמינים^{טז}, תפיסה הגוררת פחד מענישה – יראת העונש (שכלל אינה מצד הקדושה, אלא מצד קליפת נגה^{טז}, שרש הנפש של בן־אברהם, כנ"ל). "עבדו את הוי' ביראה" יש כבר עליה ליראה טהורה – הארה של יראת הרוממות

אם ראיתם פעם
תמונות, יש גוים
שמתלהבים
ביחד באיזו תפלה
המונית או משהו,
באפריקה וגם
בסין, במזרח
הרחוק, הם יכולים
לגמרי להגיע
לאקסטזה

טו בראשית לא, מב.

טז שיעור כ' טבת (נדפס בגליון וארא) ושיעור כ"ה טבת (נדפס בגליון בא).

סח הארז"ל אומר (שער הגלגולים הקדמה לו) ששרש הרמב"ם, שדגל בידיעת השלילה, הוא בפאה השמאלית דא"ק – קו השמאל דיצחק.

סט אם כן, "פחד יצחק" כולל גם ידיעת השלילה (הפלאה) וגם ידיעת החיוב. והרמז: פחד ר"ת פלא חיובי דעת (פלא חיובי דעת עולה תורה, ורק ראשי ואמצעי חיבות עולים יצחק).

ע וראה עוד בשיעור כ"ה טבת (בשני חלקיו) שנדפס בגליון בא.

עא ראה חסדי דוד הנאמנים ח"א סימן א, ובכ"ד.

עב ראה חסדי דוד הנאמנים ח"א שיעור חמישי ובכ"ד.

עג עפ"י תקו"ז ל (עד, א). וראה בנקודה המעובדת "להלביש את ה" בגליון בא.

סב זהר ח"ג רסז, א.

סג דהי"א כח, ט.

סד וראה – דווקא ביחס לדת המתהדרת ביחס של בני אברהם – בשיעור הנ"ל הערה מח.

סה ראה סה"מ תרנ"ט ד"ה "שובה ישראל" (עמ' יח"ט), ובאריכות בסה"מ תרנ"ה עמ' רכז ואילך. ובכ"מ.

למרבה הצער

יש רבנים שנתחלף להם יעקב ביעקב – משום שאין להם ה'חוש' לזהות את התמימות הרצינות של הגר

הרבה פעמים כתוב^{טו} שמקיף החיה שייך גם לא בצד הקדושה אך מקיף היחידה שייך רק לקדושה. אם הגוי זוכה כבר ליחידה שלו, אם הוא בריעקב, הוא כבר קרוב לגיור, למדרגה של ישראל – מיעקב לישראל הדרך קלה. בכלל, כל ההכנה לגרות היא בחינת יעקב – עיקר הבחינה היא האם הגר הוא רציני בכוונותיו, בסוד "ויעקב איש תם" שפירושו 'בחור רציני'^{טז}. אם רואים שהגר רציני צריך לגייר אותו מיד^{טז} (אך למרבה הצער יש רבנים שנתחלף להם יעקב ביעקב – משום שאין להם ה'חוש' לזהות את התמימות הרצינות של הגר, בסוד "וידו אחות בעקב עשו"^{טז} – והם מעכבים גם את גיור הגרים הרציניים בטענה ש"כל עכבה לטובה"). ולסיכום:

תיקון החברה (שש מצוות)	נפש	בן אדם
ראשית המצוות שמחוץ לטבע (אבר מן החי)	רוח	בן נח
חסד ואמונת היחוד	נשמה	בן אברהם
"עבדו את הוי"	חיה	בן יצחק
תורה	יחידה	בן יעקב

דעה" (ישעיה כח, ט). הרומז ליעקב, עמוד התורה. שלשת האבות נכללים נרמזים כאן באות ש, "אתא דאבהן" (ראה זהר ח"א ב, ב; תקו"ז נא), ששלשת האבות רמזים בשלשת ראשיה. שלש הבחינות של בן אברהם, בן יצחק ("פחד יצחק") ובן יעקב ("יורה דעה") הן סוד "רוח אלהים" (סוד שם אלהים במילוי, אלף למד הי יוד ממ, כאשר חלק המילוי עולה רוח) – "רוחו של מלך המשיח" (בראשית רבה ב, ד) – ה"מרחפת על פני המים" (בראשית א, ב), כהקדמה הכנה לפסוק הבא, "ויאמר אלהים יהי אור", שרומז לגיור כהלכה ממש, כדרשת חז"ל (בראשית רבה ב, ג; זהר ח"א רנב, ב) ש"יהי אור" רומז לאברהם ש"התחיל להאיר" (שמות רבה טו, כ), לא רק כ"אב המון גוים" אלא כאב יהודי ממש. נמצא שכל תהליך הנרמז, מראשית הבראיה ועד לישראל – הכל פעולת אברהם.

עח לקו"ת כי תצא לו, ג ובכ"ד (עפ"י גיטין סו, א).
עט ראה לוח "היום יום" ד' תשרי וי"ד כסלו, ובכ"ד.
פ הלכות איסורי ביאה פי"ד ה"א.
פא בראשית כה, כו.

פנימיות הקו"ט, שיש בה כח של התכללות וגילוי האחדות בכל פרטי המציאות).
אם כן, בעצם, בשביל לזכות למהפכה הרביעית, להיות בן יעקב, צריכים לעבור את כל השלבים האלה. זו עוד הקדמה מאד חשובה בנוגע למהפכה הרביעית.

המדרגות כנגד נרנח"י

תוך כדי שאנחנו מסבירים זאת, אנחנו חושבים על קורס מסודר. יש כמה מהתלמידים – שלא נמצאים כאן כרגע – שנותנים קורסים לגוים, ואפשר לתת קורס מסודר: איפה אתה נמצא? בן-אדם, בן-נח וכו'.
אם יש כאן חמש מדרגות, עד שהופכים לישראל, הן ודאי כנגד נרנח"י. יוצא משהו מאד פשוט, שאדם ונח הם השרש, כל גוי צריך להיות

בן-אדם ובן-נח, והאבות, להיות בן-אברהם, בן יצחק ובן יעקב, היינו התוספת^{טז} – "תוספת מרובה על העיקר"^{טז}, כאשר עיקר הדילוג הוא מנח לאברהם, "אב המון גוים". יפה שאברהם יצחק יעקב כאן הם נשמה-חיה-יחידה – הנשמה של הגוי היא אברהם, החיה שלו היא יצחק והיחידה שלו היא יעקב. אם הוא יעבור את כל אלה, בסוף הוא יוכל לזכות להיות ישראל – יהודי גמור^{טז}.

עד שער היחוד (אדמו"ר האמצעי) פט"ו ובריבוי מקומות.
עה ראה קונטרס חסדי דוד סימן עו בענין "שרש" (נפש רוח) ו"תוספת" (נשמה-חיה-יחידה).
עו בראשית רבה סא, א.
עז בן אברהם (300) עולה "פחד יצחק" ועולה "יורה

רמז סיום

הזה.

תמיד שואלים – מה אתה מחדש? הרי יש שבע מצוות בני נח – הרבי כבר דיבר על הפצת שבע מצוות בני נח – אז מה ה'ביג דיל'? מהי המהפכה הרביעית? כעת אמרנו דבר פשוט – אחרי שבע מצוות, צריך ללמד את הגוי שלא כדאי להאמין בשיתוף. חידוש גדול מאד, כי כשומר שבע מצוות מותר לו להאמין בשיתוף. כבר השגנו משהו חשוב ביותר. עוד יותר חידוש – לומר לגוי שאתה גם יכול לעבוד את ה' בשמחה. ועוד יותר חידוש – לומר לגוי שאתה גם יכול ללמוד תורה, כפי שאנחנו רוצים ללמד ולחנך אותך, לפי הרוח האמתית, לפי החסידות. הדברים האלה לא פשוטים – זו מהפכה!

אנחנו אוהבים לעשות גימטריאות. אמרנו שיש חמש מדרגות – **אדם, נח, אברהם, יצחק, יעקב**. כמה הן שוות יחד? רק האבות, **אברהם-יצחק-יעקב** (638), אינם כפולת 13 – אחד יותר. אם מוסיפים להם **אדם-נח** (103), הנפש-רוח, הכל עולה 741 – המשולש של 38, 19 פעמים 39, **אחד פעמים "אל הוי"** (נאו), כפולה חשובה של 13. אם נוסיף לכל אחד **בן** – קודם תהיה **בן אדם**, אחר כך תהיה **בן נח**, אחר כך תהיה **בן אברהם**, אחר כך תהיה **בן יצחק**, אחר כך תהיה **בן יעקב** – הכל יעלה 13,001 פעמים **מזל, שהכל יראת שמים** אחת⁹⁹. כוונה חשובה בכתבי האריז"ל⁹⁹. זו הגימטריא לסיום הדרוש

פב ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ט עמ' 117 ואילך.

פג שער מאמרי רשב"י, פירוש האדרא רבא; חסדי דוד פק"ח.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ המהפכה הרביעית לא מסתפקת בכך שכל הגויים ינהגו כבני-נח.
- ◆ כל אחד מתחיל כגוי – אך ה' מצפה לעלית העולמות, עלית האנושות, עד שכולם יהיו יהודים.
- ◆ מצוות אדם הראשון הן תיקון הטבע-החברה.
- ◆ מצוות נח מתחילות יציאה מהטבע.
- ◆ מצוות האנושות הן טבע ומצוות היהדות הן נס.
- ◆ אברהם אבינו הוא "אב המון גוים" גם בטרם נתגיירו.
- ◆ אברהם מלמד חסד אמתי (אלטרואיזם) ואמונה בא-ל אחד בלבד.
- ◆ אמונת השיתוף היא פולחן עצמי המונעת עשיית טוב אמיתי.
- ◆ יצחק מחדש את עבודת-התפלה, על גבי התפלה הטבעית שקדמה לו.
- ◆ יצחק מלמד את הגוים "עבדו את הוי' ביראה" וגם "עבדו את הוי' בשמחה".
- ◆ עבודה באה עם זיכוך ידיעת ה' – ידיעת השלילה וידיעת החיוב.
- ◆ "יעקב איש תם ישב אהלים" הוא ההשראה למהפכה הרביעית – עיסוק גוים בתורה.
- ◆ התורה מגלה את נוכחות ה' בכל המציאות.
- ◆ מועמד לגיור שהוא "איש תם", רציני בכוונותיו, יש לגייר ללא עיכוב.



שיעור

שיעור במאמר 'באתי לגני'

התמהמהות המשיח

קיצור מהלך השיעור

בי"ו שבט, יום ההילולא של הרבי הריי"צ, נוהגים ללמוד בכל שנה פרק ממאמר **"באתי לגני"**. בפרק הנלמד השנה, פרק יב, מוזכר שאור **אין סוף** נמשך "למטה מטה עד אין תכלית" ומוסבר שישנו גילוי של אין-סוף **בפועל** ב"מה גדלו מעשיך הוי" ו"מה רבו מעשיך הוי". בשיעור הורחב היחס בין הפסוקים והוסבר כי המשיח מתמהמה במאמציו לחבר את ה"מה גדלו" עם ה"מה רבו", את **המקרו־קוסמוס** עם **המיקרו־קוסמוס** (וכך לגלות בהם את האיך־סוף), ובתוך עם ישראל לחבר את **הגדולים עם הקטנים**.

מצד שני, כתוב על המשיח בחבקוק "אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר"^ב. כמדומני שגם למדנו פעם^ג, שמה שכתוב "אם יתמהמה" לא רק מתאר מציאות בדיעבד – שאם, נעבעך, המשיח לא בא היום, אלא מתמהמה, לא בא עוד יום ועוד יום, לא להתייאש, אלא "חכה לו כי בא יבא לא יאחר". זהו לא הפשט. הפשט הפנימי הוא ש"אם יתמהמה" זהו הסימן שהוא מלך המשיח – זו תכונה עצמית שלו, שהוא מתמהמה. כלומר, דווקא "אם יתמהמה", אם אתה רואה שהוא מתמהמה, זהו הסימן המובהק

נשיאת הפכים במשיח – "היום" ו"יתמהמה"

נאמר משהו על משיח. יש למשיח שתי תכונות הפוכות:

מצד אחד, כששואלים את המשיח מתי הוא בא – הוא אומר "היום"^א. אז, כשהוא לא בא באותו יום, אליהו הנביא צריך לתרץ אותנו, להסביר למה הוא לא בא באותו יום. בכל אופן, הוא דרוך מאד־מאד לגאול אותנו, אין לו שום ספק וספק־ספיקא שהוא בא היום ממש.

נרשם ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. יארציט אם הרב – מרת בריינה מלכה גינזבורג ע"ה (ח"ב). ז' שבט תשפ"ב – כפ"ח. א סנהדרין צח, א. וראה בארוכה בסדרת שיעורי אמונה ובטחון החל משיעור 23 (כ"ח ניסן תשע"ט).

ב חבקוק ב, ג.

ג ראה שיעור ח" חשון השתא – פורסם בגליון תולדות.

של "באתי לגני" השנה – פרק יב^א: הרבי הקודם מביא שם, והרבי מאריך במאמרים שלו^ב, שיש גילוי של אין סוף בכל מדרגה ומדרגה של סדר ההשתלשלות, מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין – "אור אין סוף למטה עד אין תכלית"^ג. כלומר, בכל מקום במציאות יש אין סוף – גילוי ממש של אין סוף, בפועל.

בפשטות, וכך מסיים הרבי הקודם את הפרק במאמר המקורי, יש שני אופני גילוי של "מטה עד אין תכלית" – אחד הוא "מה גדלו מעשיך הוי' מאד עמקו מחשבתיו"^ד והשני "מה רבו מעשיך הוי' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניינך"^ה. בלשון שלו, שני הגילויים הם "גדולי הנבראים" ו"ריבוי הנבראים". ב"גדולי הנבראים" יש גילוי של אין סוף וגם ב"ריבוי הנבראים" יש גילוי של אין סוף – והם הולכים ביחד.

חיבור "מה גדלו" ו"מה רבו"

נאמר בדרך ווארט, ווארט נחמד: למה משיח מתמהמה? אפשר לחשוב על כל אחד שמתמהמה שהוא סתם אפאטי. אני לא רואה אצלו שום תזווה, שום התקדמות – עובר עוד יום, עוד שנה, עוד דור, אני דרוך בכל רגע שיבוא והוא מאכזב אותי כל הזמן. צריך ללמד עליו זכות שהוא עושה משהו – שהוא לא סתם יושב באפאטיות. מה הוא עושה כשהוא מתמהמה?

יא המשך "באתי לגני" הוא המשך של ארבעה מאמרי חסידות שהרבי הריי"צ מסר כדי שילמדו אותו החל מי' שבט תש"ו (שבסופו של דבר היה יום הסתלקותו). בהמשך המאמרים יש שירים פרקים, והחל מי' שבט תש"א אמר הרבי בסמיכות ליום ההילולא מאמר שהתבסס בעיקר על אות אחת לפי הסדר – מחזור אחד של מאמרים מתש"א עד תש"ל ומחזור שני של מאמרים מתש"א (כאשר המאמר האחרון נאמר בשנת תשמ"ח, כשבעיים לפני הסתלקות הרבנית חייה מושקא בכ"ב שבט). בהמשך לכך נוהגים ללמוד בכל שנה את הפרק של אותה שנה, כאשר השנה נלמד בפעם הרביעית פרק יב.

יב ד"ה "באתי לגני" תשכ"ב ותשמ"ב.

יג ע"פ תקו"ז תקון נד (צב, א). הובא והתבאר באריכות בהמשך תרס"ד ד"ה "זיולך הוי'".

יד תהלים צב, ו.

טו שם קג, כד.

שהוא המשיח, לכן "חכה לו", כי אותו אחד שמתמהמה הוא "בא יבא", ודאי יבא בסוף, "לא יאחר". כידוע^ז, "אם יתמהמה"^ח עולה ישראל – זהו ביטוי של מעלה.

אם כן, המשיח מצד אחד בטוח שהוא בא "היום", וכך הוא משדר – אם שואלים אותו הוא אומר בבטחה גמורה "היום". מצד שני, הוא בעצם מתמהמה, וזהו העצם שלו והסימן המובהק שאכן זהו משיח. איזה סוג משיח זה? אפשר לומר שאלה שתי הבחינות בתוך משיח, "תריין משיחין"^ט – משיח בן יוסף אומר "היום" ומשיח בן דוד הוא שמתמהמה. לכן באמת כתוב "בא יבא" – "בא" הולך על משיח בן יוסף ו"יבא" על משיח בן דוד, כך כותב הגר"א^י.

בכל אופן, גם כך זו עדיין נשיאת הפכים – איך יכול להיות יחד "היום" ו"יתמהמה". מה שהסברנו עכשיו הוא כמו "זריזות במתינות"^{יא} – יחוד הדעת' של משיח. מן הקצה אל הקצה – בטחון מופרז ושטות דקדושה לומר "היום" ומצד שני אפאטיות גמורה, לכאורה, על פניו, של "יתמהמה", לא רואים עליו שום תזווה.

"אור אין סוף למטה עד אין תכלית" – גדולי הנבראים וריבוי הנבראים

כדי להבין זאת נאמר ווארט שקשור לפרק

ד ראה **מלכות ישראל** ח"ב עמ' קע בהערה ח.

ה "אם" עולה 41 ו"יתמהמה" בדיוק 500, ביחד 541, ישראל. שתי המלים האחרונות, "לא יאחר" שוות 250, חצי "יתמהמה". כלומר, יש פה יחס של "שלם וחצי" (ראה אמרי שפר [אבולעפיא] ח"ג) – "יתמהמה" עולה שני נרות ו"לא יאחר" עולה נר אחד.

ו בחלק א של השיעור (נדפס לעיל) דובר על מעלת "ישראל", אליה יכול להגיע אינויהודי "אם יתמהמה" עד שיעלה דרך חמש המדרגות שנתבאר שם, מ"בן אדם" (בגימטריא **מה**) עד "בן יעקב" (שבסוד שם **מה**, סוד "שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון"), ודוק.

ז בכ"מ בספר הזהר. ראה למשל ח"ב כק, א; ח"ג סח, א; שם קנג, ב; שם רמג, א; שם רמו, ב; שם רמט, ב; שם רעח, ב.

ח בפירושו אדרת אליהו על אתר בחבקוק.

ט הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רה.

י ראה באורך **מודעות טבעית** מאמר "בכל לבי דרשתיוך" פ"ה (ודוק שם הערה מה) ובכ"ד.

של שבת ושל ראש חדש – כבר
זיווג חשוב.

רמזי "מה גדלו" ו"מה רבו"

יש רמז מאד יפה, נוגע
לסדרת הרבועים הכפולים, עליה
למדנו לאחרונה^{כב}: "מה גדלו"
מופיע בתהלים צב, ו"מה רבו"
בתהלים קד, כד. לא זוכר שפעם
עשינו רמז בצורה הזו, אבל יוצא
כל כך טוב שמוצדק לגמרי –
צב, ו עולה **צח**, הרבוע הכפול של
7, ואילו **קד**, כד עולה 128, **בינוני**,
הרבוע הכפול של 8. כלומר,
בסדרת הרבועים הכפולים אלה
שני מספרים רצופים.

למדנו שבסדרת הרבועים

הכפולים מופיעים מספרים מובהקים שמלמדים
כיצד יש בה, לפי הסדר, את הספירות: **לב** (הרבוע
הכפול של 4) נתיבות חכמה^{כג}, **ו** (הרבוע הכפול
של 5) שערי בינה^{כד}, **עב** (הרבוע הכפול של 6)
גשרין של הדעת^{כה} (החסד של הדעת). לאור
זאת המשכנו להתבונן ש**צח** כנגד החסד, חסד
חנם, ו**קכח**, שעולה פעמיים **דין**, כנגד הגבורה.
כלומר, המספרים של "מה גדלו" ו"מה רבו" הם
שני הרבועים הכפולים העוקבים שכנגד החסד
והגבורה.

ובאמת, כך מוסבר בחסידות^{כו}, ש"מה גדלו"
בחסד (ועד לשרשו בחסד דעתיק המתלבש
בגלגלתא דאריך, סוד "מאד עמקו מחשבתין")
ו"מה רבו" בגבורה (ועד לשרשו בגבורה דעתיק
המתלבשת במוחא סתימאה דאריך, היינו "כלם
בחכמה [סתימאה] עשית"). לכן זהו רמז מאד

הפשט הפנימי

הוא ש"אם
יתמהמה" זהו
הסימן שהוא
מלך המשיח – זו
תכונה עצמית
שלו, שהוא
מתמהמה.
כלומר, דווקא "אם
יתמהמה", אם
אתה רואה שהוא
מתמהמה, זהו
הסימן המובהק
שהוא המשיח, לכן
"חכה לו"

הוא מחבר את שתי המדרגות
הללו. כשמישהו מתמהמה הוא
יושב וחושב – אני לא רואה
שהוא עושה משהו, אבל מסתמא
הוא מתבונן, מתכנן, חושב. בתוך
המחשבה שלו הוא עושה יחודים,
בלשון הקבלה. הוא עושה מאמץ
פנימי במחשבה. מה המאמץ
שלו? לחבר את שני ה"מה"^{כז},
"יתמהמה", לחבר את "מה
גדלו מעשיך הוי' מאד עמקו
מחשבתין" עם "מה רבו מעשיך
הוי' כלם בחכמה עשית".^{כח}

"מה גדלו" מופיע בתהלים
צב, פרק של שבת, "מזמור
שיר ליום השבת"^{כט} – בשבת
ההתבוננות היא "מה גדלו

מעשיך הוי' מאד עמקו מחשבתין". ב"פרק
שירה" זהו הפסוק של הפיל. כתוב "הרואה פיל
בחלום פלאי פלאות נעשו לו"^ל. אנו בשנת תהא
שנת פלאות בכל^ל – צריך לראות פילים^{כא} –
להתבונן בפסוק "מה גדלו מעשיך הוי' מאד
עמקו מחשבתין". ברור שהפסוק הזה נשמע
הרבה יותר עמוק מ"מה רבו", אף על פי שכתוב
שם "כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך" –
גם דבר גדול, אבל לא "מאד עמקו". "מאד" היינו
בלי גבול ו"עמקו" היינו עומק – "מאד עמקו
מחשבתין". זהו "גדולי הנבראים" – הגילוי
של שבת. לעומת זאת, "מה רבו מעשיך הוי'
וגו'" נמצא בפרק קד בתהלים, הפרק שאומרים
בראש חדש. שני הפסוקים האלה הם התבוננות

טז ובשיעור הנ"ל הערה ג נתבאר ביחס לשני "מה" אחרים.
יז על חיבור שני הפסוקים ראה עוד בהתוועדות י"ט
כסלו תשע"א. ובכ"מ.

יח תהלים צב, א.
יט ברכות נו, ב.
כ ראה בשיעור ה' אלול תשפ"א (נדפס בגליון ר"ה
השתי) וש"נ.

כא ראה גם שיעור ח' תשרי תש"פ (ח"א – נדפס בגליון
בראשית תש"פ).

כב שיעור "זאת חנוכה" השנה – נדפס בגליון ויגש.
כג ספר יצירה בתחילתו.

כד ר"ה כא, ב; זהר ח"א ד, א. ובכ"מ.

כה זהר ח"ג רכז, א.

כו ראה בארוכה גם בנסמן לעיל הערה יז (וכפשוט
מההקבלה ל"נטה ימינו" ו"נטה שמאלו", ככפנים בסמוך).

הוי' אחד^{לג} (אפשר לעשות חשבון שמי שמניח ארבעה זוגות תפילין אומר כל יום 8 פעמים "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" – זו לא הוראה...).

חיבור הגדולים עם הקטנים

נדלג על עוד הרבה רמזים יפים בשני הפסוקים האלה. עיקר מה שרצינו לומר הוא ש"יתמהמה" הוא היחוד של שתי הידים, הגדולה של הימין והריבוי של השמאל. יש אנשים שבלמוד פיזיקה מעניין אותם בעיקר המקור-קוסמוס, האסטרונומיה, ויש כאלה שלא מעניינים אותם כל כך הכוכבים אלא בעיקר החלקיקים, המיקרו-קוסמוס. כאן כתוב שיש מהם ריבוי אין סופי. המדען הרגיל לא יודע מכך, אבל פשיטא שמספר החלקיקים שואף לאין סוף – במושגים שלנו. מדען כזה מגלה את עיקר הסודות של הבריאה בתוך הזעיר-אנפין, בתוך הריבוי. לכן כל המדע עובר ממדע איכותי ("מה גדלו") למדע כמותי ("מה רבו"), כי דווקא שם מגלים את הסודות הפנימיים ביותר של הבריאה. בכל אופן, יש את המתח בין המיקרו-קוסמוס למקור-קוסמוס, הזעיר-אנפין והאריך-אנפין, והחיבור שלהם הוא חיבור שני ה"מה". בכך עוסק המשיח כשהוא "מתמהמה" – צריך לחבר את ה"מה גדלו" ל"מה רבו", את ה"נטה ימינו וברא שמים" ל"נטה שמאלו וברא ארץ".

אצל היהודים ה"מה גדלו" היינו הגדולים – קוראים לצדיקים 'גדולים'. הם באמת גדולים – "גדולים מעשי צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ"^{לד}. העמך כולם, היהודים הפשוטים, הם ה"מה רבו". השאלה מה העיקר. מה משיח צריך לעשות? להגיע לשיוון בין ה'גדולים' לבין הפשוטים, כפי שעשה הבעל שם טוב. [הבעש"ט אמר^{לה} שכאשר יבוא משיח יהיו הרבה רביים

מכוון ויפה. כלומר, גדולת הנבראים, "גדולי הנבראים", על דרך "האדם הגדול בענקים"^{לז}, "לך הוי' הגדלה"^{לח}, בחינת אברהם אבינו, מדת החסד.

לפעמים מסבירים^{לט} שגדולה היא איכות וריבוי הוא כמות. אבל כתוב^ל שהפסוק "מה גדלו" הולך על העולמות העליונים, עליהם כתוב "נטה ימינו וברא שמים", ו"מה רבו" על ריבוי הנבראים, "נטה שמאלו וברא ארץ"^{לא}. אף על פי שבחמשה קנינים שהקב"ה קנה בעולמו^{לב} "שמים וארץ" הם "קנין אחד", ושם מובא הפסוק "מה רבו מעשיך הוי'" – סימן שכולל את הקנין של שמים וארץ יחד – יחסית, הריבוי שייך לארץ, לכן הפסוק מסיים "מלאה הארץ קנינך" (ולא 'מלאו השמים קנינך'). לעומת זאת, "מה גדלו" היינו גדולי הנבראים, שעיקרם גרמי השמים – הנבראים של העולמות העליונים, בהם האין סוף מתבטא בגדולת הנבראים.

עוד רמז יפה: כמה שוה "גדלו"? 43. כמה "רבו"? 208. ר"ת גר, כנראה שייך לגר צדק, שמתבונן גם ב"גדלו" וגם ב"רבו". אם נכפיל זה בזה נקבל 8944 – 8 פעמים 1118 (26 כפול 43), שמונה פעמים "שמע ישראל הוי' אלהינו

כשמישהו

מתמהמה הוא יושב וחושב – אני לא רואה שהוא עושה משהו, אבל מסתמא הוא מתבונן, מתכנן, חושב. בתוך המחשבה שלו הוא עושה יחודים, בלשון הקבלה. הוא עושה מאמץ פנימי במחשבה

כז יהושע יד, טו. וראה רש"י שם בשם מדרש אגדה (ומפורש במסכת סופרים כא, ט).

כח דברי הימים"א כט, יא.

כט ראה למשל בשיעור כ"ז אייר תשס"ט פ"ב.

ל תו"א וארא נב, ב, ובכ"מ.

לא פרקי דרבי אליעזר פי"ט.

לב אבות פ"ו מ"ו.

לג דברים ו, ד.

לד כתובות ה, א.

לה ראה (בנוסח אחר) רשימות דברים מדור הבעש"ט לד (ונתבאר בנר ישראל עמ' 315 ואילך) ואוצר החיים דברים

את האי־סוף בפועל, אבל ביחד אפשר לגלות שיש אין סוף ממש – "מאן דאיהו זעיר איהו רב מאן דאיהו רב איהו זעיר".

סיכום

אם כן, רק רצייתי לומר ווארט אחד ששייך למאמר של השנה, שאפשר ללמוד בישיבה, עם הרמז שיש כאן משהו משיחי, סוד ה"יתמהמה". המשיח מתמהמה בשביל לחבר את ה"מה גדלו" וה"מה רבו" (וכך לחבר יחד, בשויון אמיתי, את כל נשמות ישראל), וברגע שנחבר אותם כבר יבוא משיח. המשיח בטוח שהוא כבר הולך לחבר אותם היום – ה"יתמהמה" לא סותר לכך שהוא אומר "היום". הוא כאן כמו מדען שנמצא על סף תגלית – יש לו כבר 'חוש' בענין. הוא כמו איזה איינשטיין שחש שאו־טו־טו, על קצה הלשון, יש תגלית. הוא בטוח שיבוא "היום", כי במודעות הוא על סף התגלית של יחוד ה"מה גדלו" עם ה"מה רבו", סוד ה"יתמהמה" שלו.

המדע לא מכיר
באין־סוף בפועל
כי כדי לגלות
את האין סוף
בפועל צריך את
יחוד ה"מה גדלו"
ו"מה רבו". בכל
אחד בפני עצמו
לא תראה את
האין־סוף בפועל,
אבל ביחד אפשר
לגלות שיש אין
סוף ממש

קטנים כמו גרגירי שומשום]. על כך נאמר "מאן דאיהו זעיר איהו רב, מאן דאיהו רב איהו זעיר"¹ – מי שחושב שהוא קטן הוא גדול ומי שחושב שהוא גדול הוא קטן. אין הכי נמי, משיח כל הזמן במתח, לעשות את היחוד הזה – לגלות את האין סוף כאן וכאן ולחבר אותם.

עיקר החידוש של המאמר הוא שיש אין־סוף בפועל (ובמקום אחר² – לא במאמרים כאן – הרבי כותב שלא מבין זאת, שלא מתיישב על הדעת שיש בעולם שלנו אין סוף בפועל). אפשר

לומר שהמדע לא מכיר באין־סוף בפועל כי כדי לגלות את האין סוף בפועל צריך את יחוד ה"מה גדלו" ו"מה רבו". בכל אחד בפני עצמו לא תראה

מצוה תקמד-ה.

לו זחר ח"א קכב, א.

לו ד"ה "מים רבים" תשי"ד הערה "בלי שיעור ממש". וראה גם לקו"ש חו"ט עמ' 22; תו"מ הדרנים על הרמב"ם ו"ש עמ' קעט בהערה 76. ובכ"מ.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ♦ המשיח הוא נושא הפכים – סימנו "אם יתמהמה" אך הוא תמיד אומר שיבוא "היום".
- ♦ הזריזות היא סוד משיח בן יוסף וההתמהמהות סוד משיח בן דוד – ומשיח כולל אותם יחד, "זריזות במתינות".
- ♦ בזמן שהמשיח מתמהמה הוא עושה מאמץ מחשבתי ליחד את "מה גדלו מעשיך הוי" (איכות, נבראי העולמות העליונים, מקרו־קוסמוס) ו"מה רבו מעשיך הוי" (כמות, נבראי העולמות התחתונים, מיקרו־קוסמוס).
- ♦ "מה גדלו" ו"מה רבו" היינו גילוי חסד והגבורה במעשה בראשית.
- ♦ על משיח לחבר את הגדולים עם היהודים הפשוטים.
- ♦ גילוי אין־סוף בפועל תלוי בחיבור "מה גדלו" ו"מה רבו".



קדושת לוי

פרשת בשלח

ישר-הפוך-ישר

באור ישר. ה"ישר" השני איתן יותר מה"ישר" הראשון, דווקא בגלל ה"הפוך" שביניהם – כשטר שיצא עליו ערעור ושוב נתאשר בבית דין, וכשהים מאושר הוא שר את שירת הים... (ורמז: **שלשה דברים יחד** – שלשת שלבי הבריאה, ישר-הפוך-ישר – עולים **"בראשית"**, אותיות **תאב-שיר**).

[בתוך שם **עב** עצמו, יש כלל של **עב** שמות, בגימטריא **חסד** (ישר), המורכבים בפרט מ-**דיו** אותיות, בגימטריא **גבורה** (הפוך), אלא שהכל נכלל שוב בשם **עב**, הישר-האיתן האחרון, הכל בסוד **"כלל ופרט וכלל"** – בגימטריא **איתן**].

ישר-הפוך-ישר הוא סדר התפתחות יסודי החוזר שוב ושוב. נסקור בקיצור כמה דוגמאות: **"ויאמר אלהים יהי אור [ישר] ויהי אור [חוזר] וירא אלהים את האור כי טוב [באישור האור והחזרתו לאיתנו כאור ישר]"**^א (הכל כלול ב"יהי אור", ר"ת **ישר-הפוך-ישר**).

זהו גם הסדר באור העינים – המציאות הישרה נתפסת באישון העין בהיפוך^ב והתמונה מתיישרת שוב במח האדם (בסוד **"ונח [ישר-צדיק] מצא חן [הפוך-משתקף] בעיני הוי' אלה**

משלשת הפסוקים הקודמים לקריעת ים סוף, **"ויסע... ויבא... ויט..."**^א, עולה סוד שם **עב** – בכל אחד מהפסוקים **עב** אותיות, המרכיבות את **עב** השמות בני שלש האותיות שבו בסדר של ישר-הפוך-ישר^ב (כלומה, בשם הראשון האות הראשונה מהפסוק **"ויסע"**, האות האחרונה מהפסוק **"ויבא"** והאות הראשונה מהפסוק **"ויט"**; בשם השני האות השניה מהפסוק **"ויסע"**, האות השניה מסוף הפסוק **"ויבא"** והאות השניה מהפסוק **"ויט"** וכו').

סדר הבריאה

רבי לוי יצחק מסביר^ג ש"ישר" היינו האור הישר של הבריאה ו"הפוך" היינו האור החוזר של העולמות לשרשם (תופעה קבועה, כיום המנוחה שבא לאחר שבעת ימי הבריאה^ד). לאור זאת הוא מסביר את הקשר של ישר-הפוך-ישר לקריעת ים סוף: הים נברא **'ישר'**, בבקיעתו הוא חזר לשרשו באור חוזר **'הפוך'** ולאחר מכן הוא שב **"לאיתנו"**^ה

נערך מרשימת הרב ע"י איתיאל גלעד. ד' שבט תשפ"ב.
א שמות יד, יטרכא.
ב וראה בספר ח"י העולם הבא (לר"א אבולעפיא), ובכתבי האריז"ל בכ"מ.
ג ד"ה "ענין שם ע"ב".
ד ולכן, מסביר רבי לוי יצחק, בשבת לא ירד מן, "לחם מן השמים" (היורד מהשמים באור ישר), על אף שהתבואה, "לחם מן הארץ", כן צומחת בשבת (באור חוזר, השואף להתעלות-התכללות באדם האוכל, מלמטה למעלה).
ה שמות יד, כז.

א תקו"ז זכד. ב. ובכ"מ.

ז בראשית א, ג"ד.

ח וראה רד"ק לתהלים יז, ח כי 'אישון' נקרא כך על שם ההשתקפות המוקטנת (והפוכה) של 'צורת איש' (העומד ישר) בתוכו.

להחזירו למציאות), הכל בסוד בריאת העולם "בהבראם" – "באברהם"^ט (שבו גופא ב' בחינות אברהם, הישר הראשון והישר השני-האיתן שאחרי ההפוך, "אברם הוא אברהם"^י). כמוכן, זה גם סדר שלשת הרגלים שכנגד חסד-גבורה-תפארת – "שלש רגלים תחג לי בשנה"^י (עד ל'אישור' הכל ב"כל האזרח בישראל ישבו בסכת"^ט, סוד "איתן האזרחי" כנ"ל).

סדר העבודה

בסדר של אריך-קציר-בינוני מודגש כי רגע ההיפוך הוא רגע קצר ביחס לסדר הישר והקבוע שלפניו ואחרי, כפי שבולט בדוגמאות השונות – קריעת ים סוף ביחס למצב הקבוע לפני ואחרי; יום השבת ביחס לששת ימי המעשה שלפני ואחרי כל שבת^כ (כאשר השבת-המנוחה נותנת תוקף חדש ואיתן לפעול במציאות באופן מתוקן); רגע ההיפוך באישון העין (כהרף עין). על רגע ההיפוך נאמר "אין לך אדם שאין לו שעה"^{כא} – שעה אחת של חזרה לשרשו האמתי באין, שמכחה הוא עתיד לחזור לאיתנו ("תנאו הראשון", התנאי בו נברא לכתחילה, גם אם היה מעדיף להשאר לכתחילה – ודווקא אלו רחמי ה' האמתיים של הקו האמצעי, קו הרחמים^{כב}). אכן, לעתיד לבוא, כאשר יאמר ליצחק (ה'הפוך') "כי אתה אבינו"^{כג}, יהיה אפשר להשאר בנקודת האין זמן ארוך (כפי שדווקא יצחק האריך ימים בין האבות).

בעבודת השי"ת, ה'ישר' היינו קיום כל הכתוב

תולדת נח נח [ישר-איתן מוליד ונצחין] וגו'^ט). נקודת ההיפוך – שהיא מעין נקודת 'אין' בין 'יש' ל'יש' (כגרעין הנזרע ונרקב באדמה, כח המדמה, לפני צמיחתו המחודשת) – היא החיבור בין החפצא (המציאות הנראית, המבט האובייקטיבי) והגברא (התמונה המשתקפת בתוך האדם, המבט הסובייקטיבי), כך שכל סוגיות חפצא-גברא שייכות לסוד שם עב'.

שלשה קוים

עץ החיים של הספירות מבוסס על שלשה קוים – "חד אריך [ישר], חד קציר [הפוך] וחד בינוני [ישר]"^כ, כשדווקא ה"חד בינוני" – הישר האיתן והמאושר – הוא "הבריא התיכון המבריא מן הקצה [העליון, פנימיות הכתר^{כז}] עד הקצה [התחתון, המציאות התחתונה]"^{כח} (וכך ספר התיא, ספר של בינונים, שייך דווקא לקו הבינוני-האיתן – הגילוי הקבוע והיציב של עבודת ה', על רקע האור הישר של החסידות הכללית, המופיע גם בקדושת-לוי, ועל רקע תנועת ה"רצוא" והאור החווה, ה'הפוך', שמופיע בקוצק וכיו"ב, ודוק). סדר שלשת הקוים הוא גם סדרם של שלשת האבות, אברהם-יצחק-יעקב, כאשר דווקא "יעקב אשר פדה את אברהם"^{כט} מחזיר את אברהם לאיתנו הראשון (ה'מאושר') – היותו "איתן האזרחי"^ט, שעתיד לזרוח לנצח (לאחר שבעקדת יצחק נכלל במדת ה'הפוך' של יצחק אבינו ונדרש כח עצמי כדי

ט בראשית ו, ח"ט.

י היחס בין חפצא לגברא הוא יחס בין חסד ("חפץ חסד") לגבורה – הכלל והפרט של שם עב, כנ"ל – כך שגם התמונה הישרה האחרונה היא מעין ההיפוך שבאמצע – הכלל בסוד "כלל ופרט וכלל", בו הכלל האחרון הוא "מעין הפרט", וד"ל. יא הקדמת תקו"ד ("פתח אליהו").

יב מפנימיות הכתר – סוד "יד רמה" (שמות יד, ח), "ריש גל" (תרגום הביטוי, שהוא כינוי לרישא דלא ידע ולא אתידע, הראש העליון שבכתר) – נמשכה יציאת מצרים ובקיעת ים סוף, כנודע.

יג ע"פ שמות כו, כה; לו, לג.

יד ישעיה כט, כב.

טו תהלים פט, א – וראה שם בתרגום וברש"י.

טז בראשית ב, ד. בראשית רבה יב, ט; פסיקתא דרב כהנא נספחים אות א; זרר ח"א צא, ב.

יז דברי הימים א, כז.

יח שמות כג, יד.

יט ויקרא כג, מב.

כ בסוד ואו – ו ימי החול, יום השבת האחד, ושוב ו ימי החול – יג מדות הרחמים הסובבים סביב המדה השביעית, מדת "אמת", כנודע (ורמז: הכאת ואו במספר קדמי – 21 כפול 1 כפול 21 – עולה אמת).

כא אבות פ"ד מ"ג.

כב דוק בהערה כ ביחס לייג מדות הרחמים.

כג ישעיה סג, ט; שבת פט, ב.

"דבר הוי' מירושלם" המיוחד והאישי לבעלי תשובה המחזיר אותם לקיום הקבוע של "כי מציון תצא תורה"^{כד} (כאשר בסופו של דבר גם בעלי התשובה יחזרו להיות צדיקים), כפי שדובר לאחרונה^{כה}. זו גם נקודת ה"שטות דקדושה" אודותה מדבר הרבי הרי"צ במאמר "באתי לגני", המביאה בסופו של דבר לעמידה הישרה של המשכן כולו – "עצי שטים עמדים"^{כו}, וד"ל.

בהלכה כסדר וכראוי, ה'הפוך' הוא בחינה של הוראת שעה הנדרשת לפרקים לזמן קצר (כולל הוראת שעה עליה נאמר "בכל דרכיך דעהו' – אפילו לדבר עברה"^{כז} ו"גדולה עברה לשמה"^{כח}), וה'ישר' האחרון הוא כאשר זוכה האדם שה' מסכים עמו והופך את הוראת השעה שלו להלכה קבועה לדורות^{כט}. אותה הוראת שעה היא על דרך

כד משלי ג, ו; ברכות סג, א.

כה נזיר כג, ב. ובכ"מ. וראה מאמר "בכל דרכיך דעהו" שבספר **תשובת השנה**.

כו ראה **מעין גנים** דברים עמ' נג הערה נז; **חסדי דוד הנאמנים** ח"א עמ' 119. ובכ"מ.

כז ישעיה ב, ג.

כח שיעור כ"ה טבת השתא (ח"א) – נדפס בגליון בא.

כט שמות כו, טו.

ניגון

507 | ט"ו אלול תשפ"א

140

5

10

15

1 2

1 2 D.C.



דבר השמיטה

טעמי מצוות שמיטה

שמור

ענבים שנשמרו באיסור, וזה מה שאסור לעשות, להחזיק בהם כבעלים, אלא יש להפקיר ואז ניתן לבצור לאכילה יחד עם העניים.

ומדייק הרא"ם שגם אם בתחילה פשע ושמר את כרמו, מכל מקום אם אחר כך הפקיר הפירות מותרים באכילה. ומשמע מהרא"ם שכל עוד לא הפקיר הפירות עצמם אסורים, כלומר ההפקד הוא תנאי באכילת הפירות אך בכל עת ניתן להפקירם ואז לאכלם.

וכן סובר הרמב"ן שפירות שמורים לא נאסרו באכילה, ומבאר שמהתורה אסור לשמור שדהו "אלא יהיה השדה כל השנה מזומן ומופקר לעניים", ובאו חכמים והוסיפו לגזור שלא לקחת פירות מהמשומר וממי שחשוד לשמור, אך איסור זה הוא רק לקחת ישירות מן המְשָׁמֵר.

בשיטה זו הלכו עוד ראשונים ונראה שזו גם דעת הרמב"ם^ח. וכתבו אחרונים שניתן להקל כדעה זו^ט, אך יש שהחמירו והתירו רק בשעת הדחק. וכל זה בפירות שנשמרו, אבל בשדה ובכרם שנעשתה בהם עבודה בשביעית יש מחלוקת נוספת האם פירות 'נעבד' אסורים.

ח כן כתב מהר"י קורקוס פ"ד הכ"ד.

ט ראה כפות תמרים. וכן פסקו להקל: ערוה"ש (כא, ח). ספר השמיטה עמ' יג. אגרות משה או"ח ח"א י' ס' קפו. מנחת שלמה ח"א ס' מד. ציץ אליעזר ח"א ס' סט.

י ראה הלכות שביעית לר"ב זילבר ס' ד כסא דוד ס"ק נג (ועוד מקומות בספרו). גם בשו"ת מנחת יצחק ח"ח ס' צה מחמיר. ובדעת החזו"א ראה דרך אמונה פ"ד הכ"ט.

מצוה להפקיר את פירות השנה השביעית ואסור לשמרם, "והשביעית תשמטנה ונטשתה"^א (אלא שבמקום חשש שגויים יבוזו את הפירות מותר להושיב שומר נאמן^ב, ומצוה לעשות כן שלא לזלזל בפירות שביעית^ג, והרי אין מאכילין פירות שביעית לגוי^ד). אך יש מחלוקת האם פירות שנשמרו אסורים באכילה.

שיטת רש"י וסיעתו

רש"י בפירושו לגמרא (סוכה^ה ויבמות) כתב שאין איסור מיוחד לאכול פירות שנשמרו בשביעית. ובפסוק "אֵת סְפִינֵי קְצִיָּךְ לֹא תִקְצֹר וְאֵת עֲנְבֵי זֵיֶיךָ לֹא תִבְצֹר"^ו פירש רש"י "נזירך – שהנזרת והפרשת בני אדם מהם ולא הפקרתם. לא תבצר – אותם אינך בוצר אלא מן המופקר". ומקורו בתורת כהנים "מן השמור בארץ אין אתה בוצר אבל אתה בוצר מן המופקר", ולפי רש"י הכוונה ש"ענבי נזירך" הם

נערך ע"י יוסף פלאו. לכל הנושא ראה בהרחבה: שו"ת ישועת משה ח"א ס' יג. שו"ת משנת יוסף ח"ג ס' ב.

א שמות כג, יא.

ב רמב"ם פ"ד הל'.

ג ספר השמיטה פ"ג בהערה.

ד רמב"ם פ"ה ה"ג. אכן בירושלמי פאה פ"ו ה"א עולה שפירות השביעית הם הפקר גם לגויים, אך אין זה סותר שמכל מקום מותר למנוע ממנו לקחת. ראה חזו"א יד, י, דרך אמונה פ"ד הכ"ד בביאור ההלכה.

ה טל, ב.

ו קכב, א.

ז ויקרא כה, ה.

שיטת רבינו תם וסיעתו

רבינו תם^א חולק על רש"י וסובר שפירות שנשמרו אסורים^ב, וכן דעת בעל המאור^ג והראב"ד^ד "שלא התירה תורה לאכלה אלא שבת הארץ, דהיינו הפירות שנתקיים בהם דין תורת שביעית שהוא ההפקר"^ט. ומשמע שאם הפירות נשמרו באיסור שעה אחת כבר אין להם תקנה והם אסורים לעולם^ט.

והראב"ד כתב "לא אסרה תורה אלא המשומר ביד ישראל מפני שעבר על והשביעית תשמטנה ונטשתה אבל שמור ביד גוי לא אסרה". ואפשר להסביר דבריו בשתי דרכים: א. האיסור הוא מעין 'קנס דאורייתא' על הפירות שנעשה בהם איסור. ב. כיון שמתחילה נעשה בפירות איסור שמירה לכן כל האוכלם הרי בזה כאילו הוא בעצמו שמרם למפרע^ט.

אבל מראשונים אחרים נראה שגם פירות נכרי שנשמרו אסורים^ח, כלומר זהו דין עצמי שכל מה שאינו מופקר נאסר, ולא מפני שנעשתה עבירה של האדם. וביתר ביאור: פירות שביעית ניתנו לאכילה רק כשהתקיימה בהם מצות ההפקה, ואם לא כן זהו כילוי פירות שביעית שלא כמצוותם^ט.

פנימיות ההלכה

התבאר^א שיש ארבע מצוות עיקריות בפירות

יא ספר הישר חלק החידושים סימן נט. תוספות ביבמות ובסוכה, ראש השנה ט, א ד"ה וקציר. בבא מציעא נח א ד"ה לשמור.

יב ויתכן שאסורים גם בהנאה. ראה שבט הלוי ח"ז סי' קעט.

יג במסכת סוכה (יט, ב מדפי הרי"ף) "לפי שהמשומר בפירות שביעית אסור הוא באכילה מן התורה".

יד סוכה שם. ובפירושו לתו"כ.

טו שבת הארץ פ"ד ה"א בביאור שיטה זו.

טז ראה שבט הלוי ח"ז סי' קעט.

יז לפי רשימות שיעורים (גרי"ד סולובייצ'יק) סוכה. יח כמו שפירש הכפות תמרים בסוכה, וערוה"ש העתיד (כא, ו).

יט רשימות שיעורים. ובישועת משה "משום העבירה שנעשה נעשו הפירות עצמם כחתיכה דאיסורא, מטעם קנס, או דלא התירה תורה פירות שביעית באכילה אלא משל הפקר".

כ דבר השמיטה גליון ויגש.

שביעית, המכוונות בפנימיות כנגד ארבע אותיות שם הוי': מצות הפקר כנגד החכמה, י בשם הוי'; איסור הפסד ("לאכלה ולא להפסד") כנגד הבינה, ה עילאה; איסור סחורה ("לאכלה ולא לסחורה") כנגד המדות, ו בשם הוי'; מצות ביעור כנגד ה תתאה.

מצות הפקר ואיסור הפסד הם "תרין ריעין"^א, אבא ואמא: ההפקר הוא 'איך', בטול רשות האדם מתוך בטול לה' והכרה שהכל שייך לה', ואיסור ההפסד הוא 'יש', לשמור על הפרי ליעודו הנכון (כמו גם המפתחת את העובר). השמירה הזו כוללת גם את האיסור לאכול מהפירות לפני שיגיעו לעונת המעשרות (כמבואר בפעם הקודמת), כמו הפלת העובר לפני שכלו לו חודשיו, וכן לשמור מפני גוים שלא יבוזו את הפירות.

מצד אחד, ההפקר הוא לכולם, אך הוא מיועד לאכילת ישראל (ולכן מותר למנוע מבהמה וגוים, לפחות כל עוד לא לקחו) – "שבת הארץ" היא קדש (שייך לחכמה) ושייכת לישראל קדושים, כמו שבת קדש שהיא אות בין ישראל לה' (עד ש"גוי ששבת חייב מיתה"^ב).

דין הבינה

בהמשך לזה יש לומר שאיסור 'שמור' שייך גם הוא לבינה.

מצד החכמה מדובר רק על המצוה להפקיה, ואין התייחסות למה שלא הופקה, כביכול אין להעלות על הדעת שמישהו לא יקיים את המצוה. אך הבינה באה ואומרת (כ"מבין דבר מתוך דבר"): אם בכל זאת הפירות נשמרו ולא הופקרו, הם אסורים באכילה! החכמה מדגישה את החסד והנתינה ללא גבול, ואילו הבינה "מינה דינין מתערין"^א והיא מקפידה על מי שאינו מקיים את ציווי החכמה.

אפשר להבין את איסור שמור כמו קנס על

א כא ראה זהר ח"ג רצ, ב.

ב כב סנהדרין נח, ב.

ג כג ראה זהר ח"א קנא, א. ע"ח ש"ג פ"ח.

ולהפקיר וכך לקשר את הבינה לחכמה וממילא אין בזה איסור אכילה.

שמירה חיובית ושמירה שלילית

נמצא שבבינה עצמה יש שני צדדים: מצד אחד האיסור להפסיד שמשמעותו שמירה חיובית על הפירות שימלאו את יעודם, ומצד שני איסור שמור המתייחס למי ששומר על הפירות שלא כדין, שמירה שלילית.

ההבדל יכול להיות דק, כדברי חז"ל במכילתא (הובאו ברמב"ן) "ואכלו אביוני עמך. מפני מה אמרה תורה? לא שיאכלו אותה עניים? הרי אני מכניסה ומחלקה לעניים. תלמוד לומר והשביעית תשמטנה ונטשתה" – היה אפשר לחשוב ששביעית היא כשאר מתנות עניים שמוטב לתת באופן שתהיה לעניים הנאה מרובה, וכן לשמור את השדה במשך השנה ורק לבסוף לחלק את הפירות! קא משמע לן "שלא יהא אדם שומד שדהו ונועל בפני עניים בשביעית, ואפילו רוצה להפקיר אותן בשעת לקיטה, אלא יהא השדה כל השנה מזומן ומופקר לעניים" (רמב"ן).

הדינים השליליים של הבינה היינו 'עין רעה' כלפי חברו. בשביעית צריך להגיע לתכלית העין הטובה, עד שאומר "שלי שלך" (כמדת החסיד)^כ ואינו מותיר לעצמו כל רושם בעלות בפירות. וגם אם נועל את השדה מתוך כוונה טובה, לשמור את הפירות לזמן המתאים, אין כוונתו זו מועילה, כי צריך להיות טוב עין בתכלית, מתוך הכרה שאין לי כלום, בתכלית הבטול והענוה (ורק כלפי האומות ניתן לנהוג ב'נאוה יהודית' ולמנוע מהן לקחת מן הפירות המיועדים לישראל קדושים^{כז}).

שמירת הפירות, אך יותר נראה כהסבר שפירות שביעית אינם ברשותו של אדם "לאכלה" עד שיקום בהם דין הפקר (ולכן יתכן שאפילו שמור בשדה גוי על ידי גוי נאסר). בשביעית הכל שייך לה, "לה' הארץ ומלואה"^{כח}, כטעם השביעית "זרעו שש והשמיטו שבע כדי שתדעו שהארץ שלי"^{כט}, ורק לאחר שהבעלים סלק לגמרי את רשותו והפקיר אזי יש זכות לאכול את הפירות! "מן השבות אתה אוכל" – רק מ"שבת הארץ", שבת קדש היא בחינת חכמה, בטול, ורק פירות שנעשו 'שבתיים' הותרו לאכילה.

אמנם לדעת רש"י וסיעתו, אין איסור על הפירות עצמם והכל נכלל בתוך מצות הפקר. מצוה זו תמיד שייכת, וגם אם פשע ולא הפקיר הרי עליו לתקן זאת כעת ואזי יאכל. תמיד אפשר לתקן ולהפקיר את הפירות (אך באמת כל עוד לא הפקירם יתכן שאסור לאכלם, שהרי באכילה זו הוא סותר את ענין ההפקר).

ליתר ביאור: הבינה צריכה להיות מחוברת לחכמה, ואם לא כן היש' של הבינה הופך להיות מציאות הנפרדת ממקורה האלקי (כמבואר באר"י על נגע צרעת שהוא בהסתלקות אור אבא). לשיטת רבינו תם וסיעתו, כיון שלא הפקיר כראוי הרי הבינה נפרדה מהחכמה, ונעשית 'דבר הנפרד' שאין לו תקנה. כלומר, אכילה ראויה (לאו דווקא בשביעית) היא לתכלית טובה, לכל הפחות בגדר "כל מעשיך יהיו לשם שמים"^כ (ובדרגה גבוהה יותר "בכל דרכיך דעהו"^{כז}), אבל פירות אלו שנפרדו משרשם אי אפשר לקשור את אכילתם לקדושה. אך לדעת רש"י וסיעתו, תמיד אפשר לחזור

כח אבות פ"ה מ"י.

כט ראה **לב לדעת** עמ' טו "שפלות אמיתית אינה שוללת את הגאות הלאומית של היהודי המזדהה כולו עם הכלל, עם ישראל קדושים".

כד תהלים כד, א.

כה סנהדרין טל, א.

כו אבות פ"ב מ"ג. הלכות דעות פ"ג ה"ג.

כז משל ג, ו.



הסיפור החסידי

רבי מרדכי מלכוויטש | ויאמרו בגוים ה' מלך

רבי מרדכי יפה מלכוויטש נולד בשנת תק"ב לרבי נח הפרנס מנעשוויז, ונתייתם בילדותו. בתחילת דרכו היה נוסע לרבי לוי יצחק מברדיטשוב שהתבטא פעם כי עליו עומד שלישי העולם, אך לאחר מכן דבק ברבו המובהק רבי שלמה מקרלין. כמו כן נסע יחד עם רבי אשר מסטולין (הראשון) לרבי ברוך ממז'יבוז'. התגורר בנעשוויז עד לאחר פטירת רבו רבי שלמה (בכ"ב בתמוז תקנ"ב), אז התחיל להנהיג עדה בלכוויטש שבליטא וחסידיו נאמדו באלפים. בשנת תקנ"ט נאסר על ידי הממשלה הרוסית, יחד עם רבי שניאור זלמן מלאדי "בעל התניא" ורבי אשר מסטולין, עקב הלשנה של המתנגדים, ושוחרר בחודש כסלו באותה שנה. היה מיווד מאוד עם רבי אברהם מקאליסק על אף שלא התראו מעולם, ומונה על ידו לשמש כנשיא קופת מעות ארץ הקודש מטעם כולל רייסין. בתפקיד זה פעל רבות לתמיכה ביישוב החסידי בארץ ישראל. נפטר בי"ג בשבט ה'תק"ע, כששהה בסטולין לרגל חתונת נכדו רבי שלמה חיים. בנו רבי נח המשיכו בהנהגת החסידות.

אליהם, החליטו לשלוח עוד בחור בר דעת ובר אוריין להביא להם חוות דעת וגם הוא נשאר שם, כן נסעו אחד אחר השני עד שכל החבורה הגיעו ונשארו בלכוויטש, והתחילו לעבוד את השי"ת על דרך לכוויטש, ביניהם היו גם כמה אברכים שהשאירו נשיהם בסמארגאן ונעשה בעיר רעש גדול מזה והתאספו המשפחות והחליטו שלא יתנו להם ליכנס לביתם, וכך הוה כשחזרו האברכים לעירם וחותניהם לא נתנו להם ליכנס לביתם, אזי יצאו כל החבורה מחוץ לעיר ומצאו שם איזה צריף ישן, וקבעו שם מקומם לתורה ותפלה, וכל פעם יצאו שני חברים ואספו מעט אוכל מהסביבה והיו בצער ועוני גדול, והם עבדו את השי"ת בדרך לכוויטש בהתלהבות עצומה, ומזמן לזמן נסעו כמה מהחבורה ללכוויטש.

פעם אחת נחלה אחד מהם ושלחו שליח להזכירו אצל רבם הגה"ק מלכוויטש, וענה להם הגה"ק "ויאמרו בגוים ה' מלך", ואף על פי שלא הבינו תשובת הגה"ק חזרו לעירם באמונה ובטחון והמשיכו עבודתם הקדושה בהצריף הרעוע, והנה

בעיר סמארגאן היה מקום של מתנגדים לדרך הבעש"ט ותלמידיו, פעם בא לשם ללמוד בחור מחסידי הגה"ק מלכוויטש ז"ל, כמובן שהסתיר מהם הדרך החסידות, ופעם התלהב הבחור בניגון ערב באמצע לימוד השיעור, וחבריו הרגישו שהוא מכת החסידים, והתחילו ללחוץ עליו לגלות להם מקור מחצבתו והתקשרותו, ונאלץ לגלות להם שהוא שייך ללכוויטש, ובקשוהו שיאמר להם איזה דבר תורה מרבו, אמר להם מה שאמר הגה"ק על הפסוק דכתיב אצל יוסף הצדיק שאמר לאשת פוטיפר "איך אנעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים", כי הלא גם לבני נח היה אסור, רק שיוסף הצדיק לא רצה לשתף עצמו עמה אפילו בדיבור לומר וחטאנו שנינו, ובהיותם תלמידי חכמים ובעלי עבודה החליטו שתורה כזו יכול לומר רק יהודי שלומד תורה לשמה, ושלחו בחורים מהמובחרים שבחבורה לתהות על קנקנו לחוות דעתם עליו, הבחורים נשארו בלכוויטש זמן רב ולא חזרו

ידי התבוננות מעמיקה (בינה) או לכל הפחות עם "מחשבת תורה" (חכמה), ניתן להבין את היחס הנכון בין האדם לקונו, ומכך להעניק חיות ודחף על מנת להתעלות ולהיכלל בו.

ככלל, עבודה זו מאפיינת את נשמות ישראל, המזדהות עם המלכות־השכינה ומתעלות עמה. אולם ישנם מלאכים גם על פני האדמה, ועבודת התפילה שלהם היא בשאגה מקרב איש ולב עמוק, כמלאכים השואגים וממליכים עליהם את ה' בקול רעש גדול. לעבודתן של נשמות כאלה מתאים הביטוי "קול מעורר הכוונה", שמתייחס קודם כל לקול רם כפשוטו, אך משמעותו מעמיקה והולכת ככל שאותו קול מתמלא בתוכן נפשי־פנימי.

הקול הפשוט, העולה מהלב, הוא כלי לרגש הגולמי של המתפלל. כאשר הוא פוקד את הפה החותך את האותיות, נוצר בנפש המתפלל 'יחוד קול־דיבור', המכוונים בעצמם כנגד קודשא בריך הוא (לב) ושכינתיה (דיבור).

למעלה מכך, עיקר מידות הלב הוא ספירת התפארת, ו' שבשם הויה. התעוררות הרחמים שבקול המעורר היא פנימיות ספירת התפארת, ושרשה הוא בספירת הדעת, "נשמת התפארת" הכוללת כל המידות. לכן, עיקר המודד לכוחו ומשמעותו של הקול שמעורר את כוונת התפילה הוא כמה דעת מלובשת בתוכו. בהתאם לדעתו של המתפלל, יהיו רגשותיו אמיתיים יותר ורחמי ה' יתעוררו למלא את חסרונו.

עד כאן התייחסנו למלכות כאל השכינה, התפילה או המתפלל. אולם כאן בסיפור, ראוי לציון גם פן 'פשוט' יותר של המלכות, שליטתו של ה' והשפעתו על העולמות שברא. בזכות תפילתם הנלהבת של החסידים, התעוררו אפילו הגויים לקבל עליהם את מלכות ה' (ולו לעניין מסויים). עם עבודת הנשמות השקטה והמופנמת, יתכן שהיה קשה לגויים להזדהות. כנראה שלא היו שמים לב אליה כלל. אולם הרעש הנלהב של עבודת המלאכים זעזע את שלוותם, והחדיר גם בלבם את מלכות ה'.

הפריץ של סמארגאן חגג את יום הולדתו, ובאו אליו הרבה פריצים להשתתף בשמחתו, ואחר כך נסעו עם הפריץ ביחד לראות את רכושו בשדות והגנים וכו', ומדי עברם על יד הצריף ברוכבם על הסוסים ורומחים על כתפיהם שמעו קולות התפלה שבקעו מהצריף וראו את עבודתם בהתלהבות, נשארו שם ברוב דרך ארץ לזמן רב, והחסידיים לא הרגישו כלל שהגויים עומדים שם והמשיכו בעבודתם.

הפריצים באותם עבודת החסידיים נתפעלו מאד, והתחילו לצעוק על הפריץ של סמארגאן, שוטה שבעולם שדות ורפתות בקר שאין בהם שום חידוש הראית לנו, וכאן יש לך אנשי מעלה מלאכים ממש ולא ספרת לנו כלום, וגם הלא הם אישי אלקים ואיזה דרך ארץ להשאירם במצב כזה, הפריץ נתבייש מזה מאד ומיד שלח לברר בשל מי הרעה הזאת, ונודע לו שהעיקר גרם לזה איזה גבירה אחת שגם חתנה היה בין הנוסעים ללכוויטש, ותיכף הסגיר את הגבירה הנ"ל בדיר של דבר אחר, וצוה להם תיכף להכניסם לבתיהם ולכבדם באופן היותר נעלה, ואם לא ישמעו לקולו יאסרם את כולם כך וכן נעשה, ואחר כך נהפך כל העיר סמארגאן לעיר של חסידיים, ואז הבינו מה שאמר להם רבם הקדוש ויאמרו בגוים ה' מלך.

(מר' אברהם ב"ר יואל אשכנזי ששמע מר' איטשע גארניצער מהחבורה של ר' משה מידנער ז"ל)

הביטוי "מלאכים" שמשמשים בו השרים כדי לתאר את חסידי לכוויטש, נשמע כמו מליצה בלבד. אך אם נעמיק להתבונן, נגלה כי יש קשר של ממש בין עבודת התפילה של החסידיים לעבודת המלאכים.

עבודת התפילה מכונה בקבלה "בניין המלכות" ו"עליית המלכות". בעבודת הנפש המלכות היא התפילה עצמה, או, ליתר דיוק, האישיות המתפללת. אותה יש לבנות וליצור כעומדת לפני ה', ואותה יש להעלות עד אין סוף, בדבקות והתאחדות שלמה עמו. בדרך חב"ד, בניין המלכות ועלייתה נעשים מכוח המוחין: על



מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

התמודדות עם חובות וקשיים

לאחרונה אני עובר תקופה קשה שכוללת התמודדות בכמה חזיתות [משפחתית, כלכלית ובעבודת ה']. חלק מההתמודדות הוא מספר חובות שהצטברו לי ומאוד מקשים עליי. כיצד אוכל להתמודד עם כל המשימות ועם המועקה של החובות?

מענה:

המצב שאתה מתאר נשמע כמו המצב המתואר בפרק לג בתניא – "הכל כבד עלי כו". והעצה שם היא "אין עלי שום עול מצוה וכו' רק דבר אחד בלבד – להאמין בה' ולשמוח בכך שאני יהודי" (על דרך מה שרבי לוי יצחק מברדיטשוב היה רוקד ושמוח בברכת "שלא עשני גוי"). אדמו"ר הזקן מתאר שם שכך זוכים לתחית המתים ממש ולאט לאט חוזרת החיות והשמחה בשמירת התורה והמצות בכלל. בדומה לכך ביחס לחובות – צריך לחשוב שאין עלי חובות,

רק חוב אחד בלבד, לגמור עם החוב הזה וכך לקבל חיות מחודשת לפרוע עוד חוב ועוד חוב. באמת כתוב שבעל חוב אין חייו חיים...

עצה פשוטה חיונית – חבר טוב (בנוסף לכלל הגדול ש"האשה הטובה היא החבר הטוב") – שתי נפשות אלקיות כנגד נפש בהמית אחת כו' (כמובא ב'היום יום' כ' טבת והתבאר בארוכה בגליון שמות שנה זו), וכן להיות חלק מקהילת חברים ולהתוועד אתם לעתים קרובות. והעיקר – "אין שום יאוש בעולם כלל", זרוק את היאוש ואת המרה השחורה לפח...

עזרה לזולת על חשבון פגיעה בעצמי?

אני עוסקת בליווי ויעוץ לנשים ומעבר למאמץ הגדול, אני מרגישה שיש דברים שאני לוקחת יותר מדי ללב ומסופקת כמה טוב בכלל שאשמע אותם. ככלל, אני

משתדלת לא להחשיף לדברים שליליים בתקשורת וכדומה, אך דרך הליווי ודרך חברות אני נחשפת לדברים לא־מתוקנים שאני מרגישה שאין לי יכולת להכיל אותם. האם עלי לסגור את התריס, ואולי להפסיק את היעוץ והליווי, או שה' נותן לי כאן הזדמנות לצמוח?

מענה:

לגבי הליווי, עליך להמשיך במינון נכון לפי הכחות שלך (כחות נפש וכחות גוף). מסופר על צדיקים – "ועמך בלם צדיקים" – שהיו שומעים מה שצריך לשמוע ולא היו שומעים מה שלא צריך לשמוע. ברכה שכך יתקיים אצלך. והעיקר להיות מרוכזת במצות ומעשים טובים שאת מקיימת יום־יום תודה לא־ל. צריך להתפלל הרבה שתבוא גאולה לכלל ולפרט, החל מגאולה רוחנית מכל מרעין בישין שמסביב ועד שיקוים היעוד של "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ".



דברים נחמדים

אנחנו לילדים

אֲצַלְנוּ בַּתְּלִמּוּד תּוֹרָה מִתְקִיָּם בְּכַתֵּהּ
 ז בְּקִבְיֵעוֹת מִסַּע שְׂרָשִׁים. אִיךְ אֲנִי יוֹדֵעַ?
 כִּי כִּן הִיָּה אֲצַל כָּל הָאֲחִים שְׁלִי. לֹא
 מְדַבֵּר אֹדוֹת טִיסָה לְחוּץ לְאֶרֶץ אוֹ
 נְסִיעָה לְמְקוֹמוֹת מְרַחֲקִים, אֲלֵא לְעִבּוּדָה
 מְקִיפָה אוֹתָהּ יֵשׁ לְהַגִּישׁ לְקִרְאֵת סוּף
 הַשָּׁנָה. כָּל תְּלָמִיד בּוֹחֵר לוֹ דְמוּת שֶׁל
 אֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ וְלוֹמֵד לְהַכִּיר אוֹתָהּ
 לְעֵמֶק. עָלָיו לְחַקֵּר אֶת בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה
 הַנְּתִיקִים, סַבָּא, סַבְתָּא, אוֹ אֲחֵרִים
 מִבְּנֵי אוֹתוֹ דוֹר, וְכַמּוֹבֵן לְפִתְחֵי סְפָרִים
 הַמִּתְעַדִּים אֶת אוֹתָהּ תְּקוּפָה. תוֹךְ כְּדֵי
 הַמְּחַקֵּר, נְחַשְׁפִּים הַתְּלָמִידִים לְשִׁמוֹת
 שֶׁל מְקוֹמוֹת מִן הָעֵבֶר, לְסוּגֵי קְהֵלוֹת
 שׁוֹנוֹת וְלִמְנַהֲגִים מְיֻחָדִים. בְּקִצּוֹר, הֵם
 נִכְנָסִים לְאוֹרְהָ שֶׁל פְּעַם, וְהַכְּנִיסָה הַזֹּאת
 נּוֹתֶנֶת לָהֶם קִצָּת מְמָה שֶׁנִּקְרָא "טַעַם
 שֶׁל פְּעַם".

וְלָמָּה אֲנִי נֹזֵךְ בְּמִסָּע הַזֶּה לְפָנַי
 טו בְּשִׁבְטָה? בְּטַח נִחְשָׁתֶם. כָּל עַץ, גְּדוֹל
 וּמִתְנַשֵּׂא כְּכֹל שְׂיֵהִיָּה, יוֹנֵק אֶת חַיּוֹתוֹ

שְׁלוֹם יְלָדִים!

"טו בְּשִׁבְטָה הַגִּיעַ חַג לְאֵילָנוֹת". אִז
 מָה הַקֶּשֶׁר אֵלֵינוּ, בְּנֵי הָאָדָם? בְּמִיָּחַד
 שֶׁהַשָּׁנָה הַיָּא שְׁנֵת שְׁמֵטָה וּבְכֻלָּל לֹא
 עוֹבְדִים בְּשָׂדוֹת...

בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוֹת מְסַבֵּר כִּי כָּל אֶחָד
 מֵאֲתָנוּ מְשׁוֹל לְעַץ. אִז נְכוֹן, הָעֵץ אֵינוֹ
 מְדַבֵּר, וְאִפְלוֹ לֹא מְהַלֵּךְ מִמְקוֹמוֹ, אֲבָל
 יֵשׁ בוֹ כֶּמֶה תְּכוּנוֹת חֲשׁוּבוֹת הַדּוֹמוֹת
 לְתְּכוּנוֹת שְׁלָנוּ. לְמִשְׁל, כָּל עֵץ גְּדֹל
 וּמִתְפַּתֵּחַ. הוּא מִתְחִיל אֶת חַיָּיו כְּזֶרַע
 קִטְנִיטוֹ אוֹ שְׂתִיל רַךְ בְּאֶדְמָה, וּבְמִשְׁוֹ
 הַזָּמָן הוּא הוֹלֵךְ וְגָדֵל – מִתְפַּתֵּחַ לְגַבִּיהָ,
 מוֹצִיא וְשׁוֹלַח עוֹד וְעוֹד עֲנָפִים חֲדָשִׁים
 הַמִּתְפָּרְשִׁים לְרַחֵב. תְּכוּנָה נוֹסֶפֶת,
 לֹא פְחוֹת חֲשׁוּבָה, הִיא הַצְמַחַת פְּרוֹת
 מִתּוֹקִים לְמֵאֲכָל. גַּם אָנוּ, כְּמוֹ הָעֵץ,
 גְּדֹלִים וּמִתְפַּתְּחִים וּבְכַחְנוּ לְיֵצֵר פְּרוֹת
 מִתּוֹקִים.

מָהֵם אוֹתָם פְּרוֹת? קֵדָם לְכוּן עָלֵינוּ
 לְצִאת לְסִיּוֹר בּוֹטְנֵי קִצָּר, בוֹ נִסְקֵד אֶת
 חֲלָקָיו הַשׁוֹנִים שֶׁל עֵץ הַחַיִּים.

אמונה, מפצול נוסף אנו מקבלים מנה גדושה של זראת שמים ומפצול שלישי אנו מקבלים שפע של אהבה – אהבה לה' ואהבה לכל יהודי!

על חיצוני ועל פנימי

לאחר שזיהינו את כחם של שרשי האילו, נטפס ונעלה אל מעל פני הקרקע. פאן נצב גזע העץ, עליו נשענים הענפים שיצמחו בעתיד. ככל שהעץ ותיק, כך גדול הקפו של הגזע. גם בגזע אנו יכולים לזהות שתי שכבות. הראשונה היא זו שנבחרין בה מבחוץ, קלפת העץ המכנה 'עצה', והשנייה היא מלוי אותה קלפה, המכנה 'שיפה'. דרך הגזע זורמים כל אותם חמרים חיוניים לגדילת העץ ומגיעים אל יעדם.

גזע העץ הרוחני הוא התורה שמלמדים אותנו הצדיקים. מהשרשים אנו מקבלים השראה, אבל מהגזע אנו כבר יכולים לקלט משהו יותר ברור ומדויק. בתורה אנו מוצאים הדרך מעשית לכל צעד ושעל בחיינו ויודעים כיצד עלינו לנהג. כמו בגזע, גם בתורה נוכל לזהות את שתי השכבות: השכבה החיצונית היא תורת ה'נגלה' – הלכות התורה ודיניה – על פיה אנו מקבלים מה' את ההדרכה המפורטת ביותר לחיינו. התורה והמצוות שבה מקשרות אותנו לרצונו של ה'. השכבה הפנימית של גזע עץ החיים היא פנימיות התורה, עליה במיוחד נאמר "עץ חיים היא

ואת הכח לצמח ולפרח מן השרשים. ראיתם פעם שתיל או עץ שנעקר ממקומו? אם כן, ודאי ראיתם שמבנה השרשים דומה מאוד לזה של הענפים. כמו הענפים, גם השרשים מתפצלים ומתפשטים לכל עבר, אלא שזו התפשטות לפונן ההפוך, לעמק.

יניקה אחת פצוק

אלו השרשים, אבל קחו בחשבון שלא ממש ראיתם הכל. ראיתם רק את השרשים הגלויים, אבל האמת היא, שמכל שרש הטמון באדמה מתפשטים עוד אלפי שרשנים זעירים ודקיקים, אותם נתן לראות רק באמצעות מכשיר המיקרוסקופ. באשר נעקר שתיל ממקומו התנתקו ממנו אותם שרשנים. תפקידם של שרשנים אלו הוא לאתר עבור האילו בקרקע את החמרים הנצרכים לו לשם התפתחותו, לשאב אותם ולהזרים אותם פלפי מעלה, אל השרשים הגלויים, ומשם אל האילן עצמו.

ומי הם השרשים שלנו? ממי אנו יונקים את הכח לצמח ולפרח? אלו הצדיקים. הצדיקים ששולח ה' ונוטע בכל דור מעניקים לנו את החיות. הצדיק נותן לנו דגמה אישית חיה מהי אמונה אמתית בה. אני רק מדבר על אמונה, אבל אצלו זה 'על אמת'. דמינו לקם עץ בעל שרשים המתפצלים לשלשה כוונים: מפצול אחד אנו מקבלים זריקת

שְׁכַל אֶחָד וְאַחַת מֵאַתְנֵנוּ עוֹשֶׂה. מַעֲשֵׂה טוֹב הוּא מַעֲשֵׂה מְאִיר. כְּאֲשֶׁר אֲנִי עוֹזֵר לְחֶבֶר בְּזִמְנוֹ שֶׁקֵּשָׁה לוֹ אוֹ מוֹתֵר לוֹ עַל מִשְׁחָק שֶׁהֵייתִי רוֹצֶה לְשַׁחֵק בּוֹ, מְאִירוֹת הַפְּנִים שֶׁל שְׁנֵינוּ. זוֹהִי מְתִיקוֹת הַפְּרִי שֶׁל עֵץ הַחַיִּים.

וְלֹא נִשְׁכַּח. אֶת הַפְּרִי אֶפְשֶׁר לֶאֱכֹל וְחֶסֶל, אֲבָל אֶפְשֶׁר גַּם לַעֲשׂוֹת אֶתוֹ מִשֶּׁהוּ אַחֵר לְגִמְרִי. אֲנִי יָכוֹל לְזַרֵּעַ אֶת גְּרַעֲיֵינוּ בְּאַרְץ וּלְהַצְמִיחַ מִמֶּנּוּ עֵץ חֲדָשׁ לְתַפְאֶרֶת, עֵץ שֶׁבְּרִבּוֹת הַיָּמִים יִצְמִיחַ גַּם הוּא פְּרוֹת וְגַם מֵהֶם יוּכְלוּ לְזַרֵּעַ וּלְהַצְמִיחַ עֵץ חֲדָשׁ. עַד כַּמָּה? עַד אֵין סוּף! הַבְּנֵתָם? בְּנוֹ, הִיהוּדִים הַפְּשׁוּטִים, טָמֵן ה' יִתְבָּרַךְ כַּח אֵין סוּפִי. כָּל מַעֲשֵׂה טוֹב שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה – עוֹשֶׂה פְּרוֹת וּפְרִי פְּרוֹת, וְלֵךְ תִּדְעַ עַד אֵיפֹה הֵם יִתְגַּלְּגְלוּ... שְׁנֵיזְכָּה לְדַבֵּק בְּעֵץ הַחַיִּים! שֵׁבֶת שְׁלוֹם וּמְבָרָךְ!
ש?

לְמַחְזִיקִים בָּהּ". בְּעֶזְרָתָם שֶׁל סוּדוֹת הַתּוֹרָה נֹכַח לְמַצֵּא אֶת ה' עֲצָמוֹ מִסְתַּתֵּר (וּמִתְגַּלֶּה) בְּתוֹךְ... הַתּוֹרָה!

עֲנִי כְּאֵל וְאֶרְוֵתוֹ

עֲנִי הָאֵילֹן הַמִּתְפָּרֵשִׁים לְכָל עֵבֶר, תּוֹפְסִים אֶת הַמִּבְטָט וּמִמְלֵאִים אֶת כָּל הַנוֹף. בְּכֹךְ הֵם נוֹתְנִים לְעֵץ אֶת מְרֵאָהוּ הַמְּכָר (זוֹ הַסִּבָּה שֶׁבְּלִשׁוֹן חֵז"ל נִקְרָאִים הָעֲנָפִים "נוֹף הָאֵילָן"). כָּאֵן אֲנוּ כְּבָר מְקַבְּלִים תְּחוּשָׁה שֶׁל מִשֶּׁהוּ שֶׁהוֹלֵךְ וְגָדַל, הוֹלֵךְ וּמִתְרַבֵּה. עֲנִי הָאֵילָן הַרוֹחֵנִי הֵם כָּל אֶחָד וְאַחַת מֵאַתְנֵנוּ, הַחֲסִידִים הַמְּקֻשְׂרִים אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הַצַּדִּיקִים הַמְּנַגִּישִׁים לָנוּ אוֹתָהּ. וְמָה אָנוּ, הַחֲסִידִים, מוֹצִיאִים מִקְרַבְנוֹ? מִסְתַּבֵּר שֶׁדוֹקָא אֲנַחְנוּ, הִיהוּדִים הַפְּשׁוּטִים, מְפִיקִים אֶת עֲקָרוֹ שֶׁל הָעֵץ – הַפְּרוֹת הַמְּתוּקִים לְמֵאֲכָל. אוֹתָם הַפְּרוֹת הֵם הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים



לֹא לִפְחַד כָּלֵל

"וַיִּרְאוּ מֵאֵד וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה'... וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֶל תִּירְאוּ הַתִּיצְבוּ וְרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה'... ה' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרֹשׁוּ". בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִפְּחַדִּים וְצוּעִקִים אֵל ה', מֵה יוֹתֵר טַבְעִי וְנֹכַח מִזֶּה? אַתָּה מִפְּחַד – תִּתְפַּלֵּל.

טוֹב מְאֹד לְצוּעוֹק אֵל ה' וּלְהַתְפַּלֵּל. אֲבָל מִשֶּׁה רוֹאֵה שְׁבִנֵי יִשְׂרָאֵל עֲדִיין בְּמִצְבַּב שֶׁל קִטְנוּת, כְּמוֹ יֶלֶד קִטֵּן שֶׁמִּפְחַד וְצוּעֵק לְאָבִי, וְהוּא רוֹצֵה לְהַעֲלוֹת אוֹתָם לְשִׁלְבַּת שֶׁל גְּדוּלוֹת. הַגְּדוּלֵּה-בּוֹגֵר יוֹדֵעַ לְהַשְׁלִיט אֶת הַשְּׁכָל עַל הַלֵּב, וְיוֹדֵעַ לְהַשְׁקִיט אֶת הַפְּחַד. לִכֵּן הַעִיֵּקֵר זֶה "אֵל תִּירְאוּ! הַתִּיצְבוּ וְרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה'".

רַבִּי נַחֲמָן אָמַר "הָאָדָם צָרִיךְ לְעַבּוֹר עַל גֶּשֶׁר צָר מְאֹד מְאֹד. וְהַכָּלֵל וְהַעִיֵּקֵר שֶׁלֹּא יִתְפַּחַד כָּלֵל" – אִם אַתָּה מִפְּחַד וְרוֹץ לְהַתְפַּלֵּל לָה', עֲדִיף שֶׁתְּפַסִּיק לְהַתְפַּלֵּל וְתִשְׁקִיעַ בְּהַתְגַּבְּרוּת עַל הַפְּחַד וְחִזּוֹק הָאִמוּנָה.

[לְפִי עֲמוּדִיה שֶׁבַע]

המהפכה הרביעית כבר 'חוגגת' שבע שנים – אבל לא

בטוח שאתם יודעים בדיוק מהי. "זאת התורה לא תהא מוחלפת", **תוכן** התורה הוא נצחי, אך במהלך הדורות חלו שינויים באופן לימוד התורה. לשינויים אלו יש השפעה כה עמוקה על אופי התורה ולומדיה, עד שחז"ל הגדירו אותם כהפרת-תורה (!), שהיתה הכרחית בתנאי הזמן והמקום. כמוכן, המבט הפנימי של החסידות חושף כיצד בכל הפרה-דיעבדית כזו טמונה גם עליה גדולה. אחרי שלש מהפכות גדולות כאלו, שהתחוללו בדורות הקודמים, הגיע בדורנו תור המהפכה הרביעית – הפצת התורה לאומות העולם. הדבר הכרחי כדי לעורר את האנושות כולה לעבודת ה', ולא פחות מכך – כדי לקרב את הנדחים (מעמנו ומחוצה לו) שרק 'תורה אוניברסלית' תתן לנשמתם מענה. מהפכה זו, שמגלה את אחריותנו לתיקון העולם כולו, מקרבת אותנו לימים עליהם נאמר "... אֲשֶׁר יָבֵאוּ עַמִּים וְיִשְׁבִּי עָרִים רְבוֹת. וְהָלְכוּ יוֹשְׁבֵי אֶחָת אֶל אֶחָת לֵאמֹר גִּלְכָּה הָלוֹךְ לְחַלּוֹת אֶת פְּנֵי הוּי' וּלְבַקֵּשׁ אֶת הוּי' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי גַם אֲנִי. וְבָאוּ עַמִּים רַבִּים וְגוֹיִם עֲצוּמִים לְבַקֵּשׁ אֶת הוּי' צְבָאוֹת בִּירוּשָׁלַם וְלַחַלּוֹת אֶת פְּנֵי הוּי'... בְּיָמִים הָהֵמָּה אֲשֶׁר יַחְזִיקוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִכָּל לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם וְהַחֲזִיקוּ בְּכַנֵּף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר גִּלְכָּה עִמָּכֶם כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם" ועד ליעוד "כִּי אֲזַ אֶהַפֵּךְ אֶל עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקָרָא כָּלֶם בְּשֵׁם הוּי' לְעַבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד". לנושא 'המהפכה הרביעית' – נושא-יסוד בתורת הרב גינזבורג – מוקדש השבוע עיקרו של הגליון, הפותח בסקירת ארבע המהפכות ומוסיף עליהן נדבך חדש – סדר השליבות בסולם העליה של האנושות כולה.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
ת	ר	ת	ר	ד